Socialförsäkringsutskottets betänkande 1984/85:16

om studiesocialt stöd (prop. 1984/85:100)

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande de i proposition 1984/85:100 under utbildningsdepartementet, bilaga 10, litt. E. Studiestöd m. m. upptagna anslagen E 1–8.

Regeringens förslag under anslagen E 1. Centrala studiestödsnämnden, E 2. Anslag till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd och E 7. Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet biträder förslagen.

I anslutning till anslaget E 3. Studiehjälp (s. 9) behandlar utskottet följande motioner.

1984/85:705 (vpk) och 1984/85:2441 (s) om rätt till studiemedel för gymnasiestuderande 18–20-åringar.

1984/85:1279 (s) om inackorderade gymnasieelevers ekonomiska situation.

1984/85:1513 (c) om studiestöd till hantverkslärlingar.

1984/85:1755 (vpk) om viss inkomstprövning inom studiehjälpen.

Utskottet tillstyrker bifall till propositionens förslag och avstyrker bifall till motionerna. Reservation har avgivits av vpk-ledamoten till förmån för motion 1984/85:705 (res. 1).

I anslutning till anslaget E 4. Studiemedel (s. 11) behandlar utskottet följande motioner.

1984/85:793 (fp) yrkande 1, 1984/85:997 (vpk) yrkandena 2 och 3, 1984/85:2292 (c) yrkande 1 och 1984/85:2434 (c) yrkandena 1 och 2 om omedelbara förbättringar inom studiemedelssystemet.

1984/85:1734 (vpk) om höjda fribeloppsgränser fr. o. m. den 1 juli 1986.

1984/85:793 (fp) yrkande 2, 1984/85:994 (s), 1984/85:2292 (c) yrkande 2 och 1984/85:2819 (m) om inriktningen av den aviserade studiesociala utredningen.

1984/85:856 (m) om värdering av förmögenhet vid prövning av rätt till studiemedel.

1984/85:997 (vpk) yrkandena 1 b och c om översyn av reglerna om återbetalning av studiemedel m. m.

1984/85:2314 (c) yrkande 2, delvis, om tidigare hemarbetande kvinnors möjligheter att studera med hjälp av studiemedel.

1984/85:2433 (c) om översyn av studiemedlen ur skatte-, bidrags- och socialförsäkringssynpunkt.

1984/85:793 (fp) yrkande 3, om viss försöksverksamhet med utvidgad rätt till studiemedel för studier utomlands.

Utskottet tillstyrker bifall till propositionens förslag och avstyrker bifall till motionerna. Tre reservationer har avgivits av c-ledamöterna till förmån för motionerna 1984/85:2292 yrkandena 1 och 2, 1984/85:2434 yrkandena 1 och 2 och 1984/85:2433 (res. 2, 6 och 10). Tre reservationer har avgivits av fp-ledamoten till förmån för motion 1984/85:793 (res. 3, 7 och 11). Vpk-ledamoten har avgivit tre reservationer till förmån för motionerna 1984/85:997 yrkandena 1 b–c, 2 och 3 samt 1984/85:1734 (res. 4, 5 och 9). Slutligen har en reservation avgivits av m-ledamöterna till förmån för motion 1984/85:2819 (res. 8).

I anslutning till anslaget E 5. Vuxenstudiestöd (s. 17) behandlar utskottet följande motioner.

1984/85:803 (fp), 1984/85:2434 (c) yrkandena 3–5, 1984/85:2823 (m) yrkandena 1–9 om anslag till vuxenstudiestöd m. m.

1984/85:997 (vpk) yrkande 1 a om en utvidgning av det särskilda vuxenstudiestödet.

1984/85:2314 (c) yrkande 2, delvis, om effekterna av det differentierade vuxenstudiestödet för tidigare hemarbetande kvinnor.

1984/85:1729 (c) om de studerandes ställning vid Sätergläntan i studiestödshänseende.

1984/85:1751 (m) om handikapporganisationernas ställning vid ansökan om vuxenstudiestöd.

1984/85:1744 (s) och 1984/85:1754 (s) om fördelningen av vuxenstudiestödsmedel m. m.

1984/85:1117 (s) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Utskottet tillstyrker bifall till propositionens förslag och avstyrker bifall till motionerna. M-ledamöterna har avgivit en reservation till förmån för motion 1984/85:2823 yrkandena 1–9 (res. 12). Två reservationer har avgivits av c-ledamöterna till förmån för motionerna 1984/85:2314 yrkande 2 delvis och 1984/85:2434 yrkandena 3–5 (res. 13 och 16) och vidare har en reservation avgivits av fp-ledamoten till förmån för motion 1984/85:803 (res. 14). Slutligen har vpk-ledamoten avgivit en reservation till förmån för motion 1984/85:997 yrkande 1 a (res. 15).

I anslutning till anslaget E 6. Timersättning vid grundvux (s. 23) behandlar utskottet motion 1984/85:2823 (m) yrkandena 10–12 om medelsanvisning till anslaget.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag och avstyrker bifall till motionen. Reservation har avgivits av m-ledamöterna till förmån för motion 1984/85:2823 yrkandena 10–12 (res. 17).

I anslutning till anslaget E 8. Bidrag till vissa studiesociala ändamål (s. 24) behandlar utskottet motion 1984/85:2442 (s) om studielitteratur till synskadade elever.

Utskottet biträder propositionens förslag och avstyrker bifall till motionen.

Under rubriken Övriga yrkanden om studiestöd (s. 26) behandlar utskottet följande motioner.

1984/85:249 (s) om överkompensation till studerande vid sjukdom i vissa fall.

1984/85:1716 (c) om studiestöd till elever i särskola.

Utskottet tillstyrker bifall till motion 1984/85:249 och avstyrker bifall till motion 1984/85:1716.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1984/85:100, bil. 10 (utbildningsdepartementet) under litt. E. Studiestöd m. m. föreslagit riksdagen att

(E 1) godkänna vad som förordats om myndighetsansvaret i personalärenden,

(E 1) godkänna att 22 500 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att delvis finansiera anslaget Centrala studiestödsnämnden m. m.,

(E 1) till *Centrala studiestödsnämnden m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 67 607 000 kr.,

(E 2) godkänna att 6 429 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att delvis finansiera anslaget Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd,

(E 2) till *Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd* för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 16 520 000 kr.,

(E 3) till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 1 536 300 000 kr.,

(E 4) till *Studiemedel m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 4 458 100 000 kr.,

(E 5) anta ett inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),

(E 5) godkänna att 698,2 milj. kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m.,

(E 5) till *Vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 698 200 000 kr.,

(E 6) godkänna att 47 800 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera delar av anslaget Timersättning vid grundvux,

(E 6) till *Timersättning vid grundvux* för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag om 83 200 000 kr.,

(E 7) till *Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti* för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.,

(E 8) medge att regeringen lämnar talboks- och punktskriftsbiblioteket det beställningsbemyndigande om 2 000 000 kr. för budgetåret 1986/87 som förordats i propositionen,

(E 8) till *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 10 348 000 kr.

Det i propositionen framlagda författningsförslaget finns intaget som bilaga till betänkandet.

Motioner

Motion väckt med anledning av proposition 1984/85:78 om förbättringar inom föräldraförsäkringen, havandeskapspenningen och vissa regler inom sjukpenningförsäkringen

I motion 1984/85:249 av Lena Öhrsvik (s) föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om rättvisare regler för stödet till studerande vid sjukdom.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1984/85

I motion 1984/85:705 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ungdomar mellan 18 och 20 år bör ha principiell rätt till studiemedel även för annan utbildning än vid högskola,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att som ett första steg fr. o. m. hösten 1985 ungdomar som lever och bor självständigt bör ges rätt till studiemedel.

I motion 1984/85:793 (motivering i 1984/85:791) av Bengt Westerberg m. fl. (fp) hemställs

1. att riksdagen beslutar att studiemedlen skall höjas från nuvarande 145 % av basbeloppet till 148 % fr. o. m. budgetåret 1985/86 samt att höja fribeloppet för egen inkomst vid beräkningen av studiemedel från nuvarande 55 % av basbeloppet till 75 % fr. o. m. budgetåret 1985/86 och därmed under anslaget E 4. Studiemedel anvisa ett i förhållande till regeringens förslag förhöjt belopp med 108 milj. kr.,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts angående innehållet i direktiven till den av regeringen föreslagna studiemedelsutredningen,

3. att riksdagen beslutar att begära att regeringen ger CSN-UHÄ i uppdrag att presentera detaljerade förslag till en försöksverksamhet med utvidgad möjlighet för svenska studenter att erhålla studiemedel för studier

utomlands utifrån de riktlinjer som CSN har presenterat i sin skrivelse till regeringen.

I motion 1984/85:803 (motivering i 1984/85:802) av Bengt Westerberg m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar att under anslaget E 5. Vuxenstudiestöd anvisa 20 milj. kr. mindre än vad regeringen föreslagit.

I motion 1984/85:856 av förste vice talman Ingegerd Troedsson (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värderingen av förmögenhet i jordbruk eller rörelse vid prövningen av rätten till studiemedel.

I motion 1984/85:994 av Grethe Lundblad m. fl. (s) hemställs att riksdagen vid beslut om utbildningsdepartementets budget under E 4. Studiemedel m. m. föreslår regeringen att beakta vad i motionen anförts om de högskolestuderandes ekonomiska situation.

I motion 1984/85:997 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär en översyn

a) av det särskilda vuxenstudiestödet till att omfatta även högskolestuderande,

b) om reglerna för återbetalning av studiemedel i enlighet med vad som anförs i motionens förslag,

c) av formerna för stöd till studerande med barn,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag som innebär

a) att studiemedlens totalbelopp höjs till 155 % av basbeloppet,

b) att studiemedlens bidragsdel höjs till 25 % av totalbeloppet,

c) att barntillägget görs återbetalningsfritt,

d) att avgiftsgränsen vid återbetalning av studiemedel prövas enbart mot egen inkomst,

3. att riksdagen med ändring i proposition 1984/85:100 bilaga 10 Utbildningsdepartementet E 4. Studiemedel m. m. anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 300 000 000 kr. förhöjt belopp.

I motion 1984/85:1117 av Yngve Nyquist m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

I motion 1984/85:1279 av Göran Magnusson (s) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om en översyn av reglerna för att förbättra de inackorderade gymnasieelevernas ekonomiska situation.

I motion 1984/85:1513 (motivering i 1984/85:1512) av Birgitta Hambraeus (c) hemställs att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som framförts i motionen om socialt studiestöd till lärlingar.

I motion 1984/85:1716 av Rune Backlund m. fl. (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till lösning av försörjningsfrågan för familjer med barn i grundsärskolan och ungdomar i yrkessärskolan under skolpliktstiden i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motion 1984/85:1729 av Stina Gustavsson (c) och Karl Boo (c) hemställs att riksdagen beslutar att Sätergläntan, Hemslöjdens gård, i studiestödshänseende för fortbildning jämställs med folkhögskolorna.

I motion 1984/85:1734 av Margó Ingvardsson (vpk) och Björn Samuelson (vpk) föreslås

1. att riksdagen beslutar anta den i motionen föreslagna ändringen av studiestödslagens 4 kap. 16 § samt att denna ändring skall träda i kraft den 1 juli 1986,
2. att riksdagen hemställer hos regeringen att återkomma med förslag till medelsanvisning på tilläggsbudget för budgetåret 1985/86.

I motion 1984/85:1744 av Berit Oscarsson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vuxenutbildningen.

I motion 1984/85:1751 av Mona Saint Cyr (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om en översyn av de regler som gäller för vuxenstudiestödet med beaktande av just handikapporganisationernas behov och förhållanden.

I motion 1984/85:1754 av Bo Södersten m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vuxenstudiestödet.

I motion 1984/85:1755 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar enligt vad i denna motion föreslagits om förändringar inom studiehjälpssystemet.

I motion 1984/85:2292 (motivering i 1984/85:2291) av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar att höja studiemedlen till 148 % av basbeloppet, att utöka bidragsdelen samt omfördela resurserna inom det studiesociala systemet, i enlighet med det anförda,
2. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om den långsiktiga inriktningen av det studiesociala reformarbetet.

I motion 1984/85:2314 (motivering i 1984/85:2312) av Karin Andersson m. fl. (c) hemställs

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om studiestöd för tidigare hemarbetande kvinnor.

I motion 1984/85:2433 av Pär Granstedt (c) och Jan Hyttring (c) föreslås att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om en skyndsam översyn av studiemedlen ur skatte-, bidrags- och socialförsäkringssynpunkt i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motion 1984/85:2434 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar att till *Studiemedel m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 4 548 100 000 kr.,

2. att riksdagen beslutar att 90 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera anslaget Studiemedel m. m.,

3. att riksdagen beslutar att till *Vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 608 200 000 kr.,

4. att riksdagen beslutar att 608 200 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m.,

5. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad i motionen anförs rörande inriktningen av besparingar på anslaget Vuxenstudiestöd m. m.

I motion 1984/85:2441 av Anna Lindh (s) och Mona Sahlin (s) hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförs om behovet av en översyn av reglerna för studiemedel för 18- och 19-åringar.

I motion 1984/85:2442 av Bengt Lindqvist (s) och Iréne Vestlund (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om anslagsposten 2 under anslaget E 8 i bil. 10, budgetpropositionen.

I motion 1984/85:2819 (motivering i 1984/85:2818) av Ulf Adelsohn m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer att i direktiven till översynen av studiefinansieringssystemet beaktas vad som i motionen anförts.

I motion 1984/85:2823 (motivering i 1984/85:2822) av Per Unckel m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen beslutar att de särskilda anslagsposterna uppsökande verksamhet på arbetsplatser och planering av uppsökande verksamhet och utbildning av studieorganisatörer samt information om vuxenstudiestöden bestäms till sammanlagt 7 000 000 kronor,

2. att riksdagen beslutar att fastställa timstudiestödet till 32 kr. per studietimme,

3. att riksdagen beslutar att fastställa antalet timstudiestöd till 15 000,

4. att riksdagen beslutar att fastställa dagstudiestödets inkomstbidrag till 192 kr.,

5. att riksdagen beslutar att fastställa dagstudiestödets internatbidrag till 200 kr.

6. att riksdagen beslutar att fastställa antalet dagstudiestöd till 13 000,

7. att riksdagen beslutar att fastställa antalet vuxenstudiestöd till 14 200,

8. att riksdagen beslutar att godkänna att 547 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m.,

9. att riksdagen beslutar att till *Vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 547 000 000 kr.,

10. att riksdagen beslutar att fastställa timersättningen vid grundutbildningen för vuxna studerande som har inkomstbortfall till 32 kr.,

11. att riksdagen beslutar att godkänna att 37 300 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera delar av anslaget till Timersättning vid grundutbildning för vuxna,

12. att riksdagen beslutar att till *Timersättning för grundutbildning för vuxna* för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 72 700 000 kr.

Utskottet

Det studiesociala stödet omfattar förlängt barnbidrag till elever över 16 år i grundskolan, studiehjälp till elever under 20 år på gymnasieskolenivå, studiemedel till äldre elever på gymnasieskole- och högskolenivå, vuxenstudiestöd och timersättning vid grundutbildning för vuxna.

Utskottet behandlar nedan förslagen i budgetpropositionen och de motioner från den allmänna motionstiden i år som rör studiesocialt stöd.

E 1. Centrala studiestödsnämnden

Centrala studiestödsnämnden (CSN) är central förvaltningsmyndighet för ärenden om studiesocial verksamhet. CSN är chefsmyndighet för sex studiemedelsnämnder som handlägger ärenden om studiemedel och för 24 vuxenutbildningsnämnder som har hand om ärenden om vuxenstudiestöd och bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser. Myndighetsansvaret delas mellan CSN, studiemedelsnämnderna och vuxenutbildningsnämnderna. Den närmare ansvarsfördelningen regleras i särskilda instruktioner för resp. nämnd.

Medelsbehovet för CSN:s, studiemedelsnämndernas och vuxenutbildningsnämndernas verksamhet beräknas till 67 607 000 kr. Härav beräknas 22 500 000 kr. avse kostnader för vuxenutbildningsnämndernas verksamhet och CSN:s administration av vuxenstudiestödet och för information om vuxenstudiestödet. Dessa kostnader finansieras med medel från vuxenutbildningsavgiften. I propositionen begärs därför godkännande av att 22 500 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att delvis finansiera anslaget.

I propositionen begärs också riksdagens godkännande av att myndighetsansvaret i personalärenden förändras så att CSN blir anställningsmyndighet för hela det studiesociala myndighetsområdet.

Utskottet har ingen erinran mot propositionens förslag under punkt E 1.

E 2. Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd

Från anslaget bestrids kostnaderna för portoavgifter, riksförsäkringsverkets och de allmänna försäkringskassornas handläggning av vuxenstudiestöd samt avgifter till kronofogdemyndigheter och tingsrätter för viss kravverksamhet.

I propositionen föreslås att ett belopp motsvarande kostnaderna för riksförsäkringsverkets och de allmänna försäkringskassornas handläggning av vuxenstudiestödet, 6 429 000 kr., tillförs anslaget genom medel från vuxenutbildningsavgiften. Till anslaget föreslås anvisat ett förslagsanslag av 16 520 000 kr.

Utskottet biträder propositionen i nämnda delar.

E 3. Studiehjälp m. m.

Från anslaget bestrids kostnaderna för förlängt barnbidrag och studiehjälp.

Det förlängda barnbidraget och studiebidraget inom studiehjälpen har fr. o. m. den 1 januari i år höjts från 275 till 400 kr. i månaden i samband med en motsvarande höjning av det allmänna barnbidraget (prop. 1983/84:150, SfU 33, rskr. 398).

Studiehjälpen består förutom av studiebidraget av olika tillägg. Inackorderingstillägg utgår utan ekonomisk prövning medan extra tillägg förutsätter en sådan prövning. Detsamma gäller återbetalningspliktiga studiemedel inom studiehjälpssystemet.

Inackorderingstillägg utgår till alla elever som måste bo inackorderade på studieorten med för närvarande 440 kr./mån. Inackorderingstillägget kompletteras med rätt till hemreseersättning som utgår med ett schabloniserat belopp, vars storlek är beroende på bl. a. avståndet till hemorten. Hemreseersättning utgår med för närvarande lägst 50 och högst 830 kr. per månad.

I propositionen föreslås att inackorderingstilläggets grundbelopp slås ihop med hemreseersättningen till ett schabloniserat belopp vars storlek beror på avståndet till hemorten. Stödet föreslås utgå med mellan 550 och 1 300 kr. per månad. Förslaget innebär enligt departementschefen en större frihet för eleverna som kan välja mellan att använda bidraget för att täcka en större del av inackorderingskostnaderna eller för att resa hem oftare.

Utskottet har ingen erinran mot förslaget eller mot den av regeringen

föreslagna medelsanvisningen med 1 536 300 000 kr. till anslaget Studiehjälp m. m.

Fr. o. m. den 1 juli 1984 har möjligheterna för gymnasiestuderande i åldern 18–20 år att få återbetalningspliktiga studiemedel begränsats. Efter denna tidpunkt utgår sådana studiemedel efter prövning mot den studerandes och föräldrarnas eller i förekommande fall makes ekonomi med ett belopp av högst 10 000 kr. per år. Endast om särskilda skäl föreligger skall studiemedel kunna utgå utan prövning mot föräldraekonomin och med ett belopp som tillsammans med studiebidrag och tillägg motsvarar studiemedlen för högskolestuderande. Sådana särskilda skäl kan t. ex. vara sociala förhållanden i hemmet som innebär svåra belastningar på familjerelationerna eller det förhållandet att den studerande under en längre tid förvärvsarbetat och haft egen bostad.

Lars Werner m. fl. anför i motion 705 att rätten till studiemedel för 18–20-åringar som utbildas i andra former än vid högskolorna bör återinföras. Med hänsyn till att dessa ungdomar har uppnått myndighetsåldern är det enligt motionärerna viktigt att de också får möjligheter att själva klara sin försörjning. Det skulle underlätta många ungdomars situation och bidra till deras självständighet. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om att ungdomar mellan 18 och 20 år bör ha principiell rätt till studiemedel även för annan utbildning än vid högskolor, och som ett första steg bör ungdomar som lever och bor självständigt ges rätt till studiemedel fr. o. m. hösten 1985.

Även i motion 2441 av Anna Lindh och Mona Sahlin berörs frågan om studiemedel för 18- och 19-åringar. Sistnämnda motionärer anser dock att det är principiellt riktigt att dessa ungdomar inte bör skuldsätta sig redan under sina gymnasieår, men reglerna har enligt deras mening fått oönskade effekter i några fall. Det gäller bl. a. gymnasiestuderande i glesbygd, som inte har möjlighet att bo kvar i hemmet men som vid en strikt tillämpning av reglerna inte kan få studiemedel. Vidare anser motionärerna att de som fått studiemedel men helt saknar hjälp hemifrån har svårt att klara sig på 10 000 kr. per år. Mot bakgrund av det anförda begär motionärerna en översyn av reglerna i syfte att göra tillämpningen mer flexibel. Göran Magnusson tar i motion 1279 upp frågan om inackorderade gymnasieelevers ekonomiska situation. Enligt motionären är främsta skälet till att en elev tvingas avstå från utbildning som kräver inackordering just kostnaderna. Motionären anser i och för sig att föräldrarna har ett försörjningsansvar även i de fall eleven är inackorderad men med hänsyn till att "studiebidragen" reduceras redan vid relativt blygsamma inkomster bör ersättningsnivån höjas i kombination med justerade inkomstgränser för föräldraprövningen. I motionen begärs en översyn av reglerna i enlighet med det anförda.

När riksdagen beslutade att begränsa rätten för gymnasiestuderande 18- och 19-åringar att få studiemedel i samma omfattning som gäller för högskolestuderande skedde detta förutom av besparingsskäl även av principiella skäl. Ungdomar borde nämligen i största möjliga omfattning kunna

genomföra en så grundläggande utbildning som gymnasiala studier utan skuldsättning. Utskottet ser ingen anledning att nu frångå denna bedömning. Utskottet vill dock i detta sammanhang erinra om den i propositionen aviserade översynen av studiemedelssystemet, vilken närmare kommer att beröras av utskottet under avsnittet Studiemedel. Vad särskilt gäller inackorderade gymnasieelevers ekonomiska situation vill utskottet peka på den i propositionen föreslagna förändringen av inackorderingstillägget som redovisats ovan. Detta förslag innebär såväl en höjning av stödnivåerna som en ökad valfrihet för eleverna. I kombination med den studiebidragshöjning som skett fr. o. m. den 1 januari i år har den ekonomiska situationen för ifrågavarande elever förbättrats, eftersom varken inackorderingstillägget eller studiebidraget är inkomstprövat. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 705, 1279 och 2441.

Utskottet behandlar i detta sammanhang ytterligare två motioner som tar upp olika frågor inom studiehjälpen.

I motion 1513 av Birgitta Hambraeus begärs ett tillkännagivande om att studiestöd bör utgå även till hantverkslärlingar.

Med hänsyn till att studiestöd i form av studiehjälp redan i dag utgår till elever som genomgår gymnasial lärlingsutbildning anser utskottet att motion 1513 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Lars Werner m. fl. begär i motion 1755 att riksdagen beslutar om ändrade inkomstgränser såvitt gäller den inkomstprövning inom studiehjälpssystemet som är samordnad med bostadsbidragssystemet.

Den samordning mellan bostadsbidragssystemets inkomstprövning och studiehjälpen som åsyftas i motionen har upphört fr. o. m. den 1 januari 1985 i och med att det inkomstprövade tillägget inom studiehjälpen slopades. Från nämnda tidpunkt medräknas gymnasiestuderande ungdomar vid bedömning av rätt till statligt bostadsbidrag. Motion 1755 saknar således aktualitet och bör avslås av riksdagen.

E 4. Studiemedel

Studiemedel består av studiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel. För ett normalläsår uppgår studiemedlen för heltidsstuderande till 145 % av basbeloppet. Den övervägande delen av studiemedlen är återbetalningspliktig. Bidragsdelen utgör 2 178 kr. för en heltidsstuderande per normalläsår. Har den studerande barn, kan ett återbetalningspliktigt barntillägg utgå med 25 % av basbeloppet per barn och läsår.

Studiemedel utgår efter en prövning mot den studerandes inkomst och förmögenhet. Prövningen för den som studerar heltid under fem månader per kalenderhalvår medför reduktion av studiemedlen när inkomsten under kalenderhalvåret överstiger 45 % av basbeloppet. Vid heltidsstudier under kortare tid och vid deltidsstudier är reduktionsreglerna gynnsammare.

Studiemedelsskulden löper utan ränta men justeras årligen upp enligt det

s. k. garantitalet som är 1,042.

Studiemedlen återbetalas genom årliga avgifter, jämnt fördelade över återbetalningstiden. Uppskov med återbetalningen kan beviljas om det s. k. avgiftsunderlaget understiger tre och ett halvt basbelopp. Vid fastställande av avgiftsunderlaget tas hänsyn till inte enbart den avgiftsskyldiges egen inkomst utan även makes inkomst.

Såsom inledningsvis anförs i propositionen har frågan om studiemedlens storlek debatterats livligt under hela det senaste decenniet. Problemen med studiemedlens nivå har dock uppmärksammats av regering och riksdag, och studiemedlen har höjts såväl år 1982 som år 1984 (se prop. 1981/82:100, SfU 8, rskr 186 och prop. 1983/84:40, SfU 11, rskr 86). Enligt departementschefen är det i nuvarande statsfinansiella läge utomordentligt svårt att avsätta ytterligare resurser till studiemedel. Vid bedömningen av de skilda behoven i denna situation har hon valt att prioritera studiehjälpen.

Som ett led i försöken att förbättra situationen för de ekonomiskt mest utsatta studerandena utarbetade emellertid en tjänstemannagrupp inom utbildningsdepartementet under 1984 ett förslag till differentiering av studiemedlen. Gruppens förslag publicerades i en promemoria (Ds U 1984:13), som har remissbehandlats under hösten 1984. Syftet med promemorian var att ge regeringen underlag för ett ställningstagande till möjligheterna att åstadkomma omprioriteringar inom befintliga ramar. Utgångspunkten för förslaget var konstaterandet att den grupp som har de största ekonomiska problemen är de som är ensamstående och inte bosatta i föräldrahemmet. En grupp som däremot med hjälp av studiemedlen kan ha en god konsumtionsstandard är de som bor kvar i föräldrahemmet. Mot bakgrund härav föreslog gruppen att studiemedlen skulle differentieras i första hand efter boendeform. Dessutom föreslogs en differentiering av studiemedlen efter ålder.

Remissinstansernas meningar om förslagen i promemorian är mycket delade. Omkring hälften av dem avvisar principiellt varje ytterligare differentiering. Några alternativ när det gäller omfördelning inom givna ramar förs inte fram i remissyttrandena. Departementschefen anser i detta läge att frågan om omprioriteringar inom studiemedelssystemets ram liksom vissa andra frågor om systemets utformning bör bli föremål för en mera genomgripande belysning. Detta bör ske genom en kommitté, och hon avser att senare återkomma till regeringen med förslag i denna fråga. Enligt departementschefen bör kommittén också få i uppdrag att se över reglerna för återbetalning av studiemedel. Hon har därvid utförligt redovisat bakgrunden till varför en översyn även av dessa regler behövs.

I propositionen anförs vidare att vid sidan av frågan om en differentiering av studiemedlen innehöll promemorian vissa andra förslag till ändrade regler för studiemedel, vilka genomgående har tillstyrkts av remissinstanserna. Eftersom emellertid avsikten var att finansiera åtgärderna genom de föreslagna omprioriteringarna bör också dessa frågor prövas ytterligare av

kommittén. I ett hänseende är departementschefen emellertid beredd att redan nu föreslå en förändring i den riktning som arbetsgruppen har föreslagit, nämligen vad avser behovsprövningen mot den studerandes inkomst, de s. k. fribeloppsgränserna. I syfte att minska betydelsen av eventuella sommarinkomsters fördelning föreslås att fribeloppsgränserna sänks något första kalenderhalvåret och höjs andra kalenderhalvåret. På så sätt tas större hänsyn till att huvuddelen av eventuella sommarinkomster faller på andra kalenderhalvåret. Nuvarande och föreslagna fribelopp framgår av följande sammanställning.

Studietid antal månader	Nuvarande regler	Föreslagna regler	
		Första kalender-halvåret	Andra kalender-halvåret
5,0	45	40	55
4,5	55	50	70
4,0	65	60	
3,5	75	70	80

Ändringarna föreslås finansierade genom en överföring av medel från bostadsdepartementets huvudtitel per den 1 januari 1986. Förslaget om ändrade fribeloppsgränser föreslås träda i kraft fr. o. m. budgetåret 1986/87. dvs. den 1 juli 1986.

I ett flertal motioner begärs förbättringar av studiemedlen redan fr. o. m. den 1 juli 1985. I motion 793 av Bengt Westerberg m. fl. begärs i yrkande 1 att studiemedlens totalbelopp skall höjas till 148 % av basbeloppet och fribeloppet för egen inkomst till 75 % av basbeloppet per kalenderhalvår. Till följd härav bör ytterligare 108 milj. kr. anvisas under anslaget. Även Thorbjörn Fälldin m. fl. begär i motion 2292 yrkande 1 att studiemedlens totalbelopp skall höjas till 148 % av basbeloppet. I motion 2434 av Kerstin Göthberg m. fl. hemställs i yrkande 1 att till följd av den i motion 2292 begärda höjningen av studiemedlens totalbelopp ytterligare 90 milj. kr. skall anvisas under anslaget. Dessa medel bör enligt yrkande 2 i motionen tillföras anslaget genom en överföring av vuxenutbildningsmedel för budgetåret 1985/86. I motion 997 av Lars Werner m. fl., slutligen, begärs i yrkande 2 att studiemedlens totalbelopp skall höjas till 155 % av basbeloppet, att bidragsdelen skall höjas till 25 % av totalbeloppet, att barntillägget skall utgå som bidrag i stället för att vara återbetalningspliktigt och att vid återbetalning av studiemedlen avgiftsunderlaget endast skall beräknas på den avgiftspliktiges egen inkomst. Till följd av de nämnda förslagen begärs i yrkande 3 att ytterligare 300 milj. kr. anvisas under anslaget.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att det i nuvarande statsfinansiella läge är utomordentligt svårt att avsätta ytterligare resurser till studiemedel. Studiemedlens totalbelopp har dessutom trots ett ansträngt

budgetläge höjts såväl år 1982 som år 1984. En ytterligare omedelbar förbättring av studiemedlen skulle vidare begränsa möjligheterna för den aviserade kommittén att åstadkomma omprioriteringar inom studiemedelssystemets ram. På grund härav och då utskottet av skäl som senare kommer att utvecklas under avsnittet Vuxenstudiestöd motsätter sig att vuxenutbildningsmedel används för att finansiera nu ifrågavarande anslag avstyrker utskottet bifall till motionerna 793 yrkande 1, 2292 yrkande 1, 2434 yrkandena 1 och 2 samt 997 yrkandena 2 och 3.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget Studiemedel m. m.

Propositionens förslag om att fribeloppsgränserna för egen inkomst skall höjas fr. o. m. den 1 juli 1986 berörs i motion 1734 av Margó Ingvardsson och Björn Samuelson. Motionärerna anför att de i propositionen föreslagna fribeloppsgränserna för egen inkomst fr. o. m. den 1 juli 1986 är för lågt satta och de begär i yrkande 1 att fribeloppen höjs till 90 % av basbeloppet för det första kalenderhalvåret och till 110 % av basbeloppet för det andra kalenderhalvåret. De nämnda fribeloppsgränserna bör enligt motionärerna gälla när studietidens längd under resp. kalenderhalvår är minst 3,5 månader. Erforderliga medel för fribeloppsgränserna bör anvisas på tilläggsbudget, och motionärerna begär i yrkande 2 att regeringen återkommer med förslag till medelsanvisning på tilläggsbudget för budgetåret 1985/86.

Varken propositionens förslag eller motionärernas förslag om höjda fribeloppsgränser påverkar anslaget för budgetåret 1985/86 eftersom höjningarna skall gälla först fr. o. m. den 1 juli 1986. Utskottet anser på grund härav att det inte i nuläget finns anledning för riksdagen att förorda högre fribeloppsgränser för egen inkomst än vad som föreslagits i propositionen och utskottet avstyrker bifall till motion 1734.

Såsom ovan nämnts förutskickar departementschefen att hon har för avsikt att föreslå regeringen att tillsätta en kommitté för översyn av vissa studiesociala frågor.

Ett flertal motioner tar upp olika frågor som den aviserade utredningen bör pröva. I motion 793 av Bengt Westerberg m. fl. begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att utredningen bör få i uppdrag dels att undersöka sambandet mellan studietidens längd och de totala studiemedlen, dels att presentera en plan för avveckling av den äktamakeprövning som sker vid beräkning av återbetalningspliktiga belopp. Grethe Lundblad m. fl. begär i motion 994 ett tillkännagivande om att den aviserade utredningen bör göra en omfattande kartläggning av de högskolestuderandes ekonomiska situation som endast bör bygga på de studerandes egen ekonomi. Motionärerna i motion 2292 av Thorbjörn Fälldin m. fl. anser att kommitténs arbete bör inriktas på ett studiefinansieringssystem enligt följande modell. Bidragsdelen i nuvarande system bör omvandlas till en studerandelön som bör utgå med ca ett halvt basbelopp per år. Ett nytt studielånesystem bör upprättas utanför statsbudgeten i samarbete med landets banker/kreditinstitut, och

systemet bör förses med statlig garanti. Vidare bör de återbetalningspliktiga barntilläggen ersättas med centerns förslag till vårdnadsersättning (24 000 kr./år), och slutligen skall bostadsbidrag kunna utgå till studerande med barn på samma villkor som för övriga barnfamiljer. I motionen begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande i enlighet med det anförda. Ulf Adelsohn m. fl. begär i motion 2819, att utredningen skall få följande riktlinjer. Kommitténs arbete skall bedrivas så skyndsamt att ett nytt system kan träda i kraft vid halvårsskiftet 1986. Studiemedelssystemet bör bygga på generella regler och inte differentieras med hänsyn till t. ex. bostadsförhållanden eller ålder. Vidare skall bidragsdelens roll i systemet prövas förutsättningslöst eftersom en omvandling av den nuvarande bidragsdelen till lån öppnar möjligheter att höja studiemedlens totalbelopp. Även frågan om var i systemet behovet av socialt motiverade subventioner är störst måste noga studeras. Likaså bör förutsättningarna för att avskaffa fribeloppsreglerna analyseras. En ny reform skall vidare rymmas inom ramen för dagens långsiktiga totala kostnader för det allmänna, och lånehanteringen bör lyftas ut ur statsbudgeten. Slutligen bör studiestöd för studier utomlands kunna utgå efter samma regler som för studier i Sverige.

Såsom framgår av propositionen kommer den aviserade studiesociala utredningen att få i uppdrag att se över såväl reglerna för beviljande av studiemedel som återbetalningsreglerna. Utskottet, som ansluter sig till departementschefens motiv för att en översyn bör ske, utgår från att arbetet i kommittén kommer att bedrivas relativt förutsättningslöst. Utredningen bör således inte vara helt bunden av nuvarande konstruktion av studiemedelssystemet. Det bör vidare stå kommittén fritt att undersöka förutsättningarna för och pröva konsekvenserna av ett lånesystem utanför statsbudgeten. Mot denna bakgrund vill utskottet inte särskilt förorda något av motionsförslagen eftersom flertalet av dessa syftar till en bestämd inriktning av kommitténs arbete. En total översyn av studiemedelssystemet kräver med nödvändighet ingående analyser av studiemedelstagarnas ekonomiska situation såväl under studietiden som sedermera under återbetalningstiden. Även frågan om hur ekonomin, familjesituationen och utbildningens geografiska tillgänglighet styr studieval och studiebenägenhet bör analyseras. Utredningen bör också beakta de samhällsekonomiska effekterna av förlängda studietider till följd av att de studerande förvärvsarbetar vid sidan av studierna för att försörja sig. Med hänsyn till att utredningsarbetet kan förväntas bli ganska omfattande är det inte realistiskt att ett nytt system skulle kunna träda i kraft redan den 1 juli 1986. Utskottet förutsätter dock att arbetet bedrivs så skyndsamt som möjligt. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 793 yrkande 2, 994, 2292 yrkande 2 och 2819 inte behöver föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också fyra motioner som – utan direkt inriktning på den aviserade utredningen – tar sikte på olika förändringar inom studiemedelssystemet. Förste vice talmannen Ingegerd Troedsson

begär i motion 856 ett tillkännagivande om att värderingen av förmögenhet i jordbruk eller rörelse bör göras förmånligare vid prövning av rätt till studiemedel. I motion 997 av Lars Werner m. fl. begärs i yrkande 1 b en översyn av reglerna om återbetalning av studiemedel i syfte att bl. a. höja gränserna för avgiftsunderlaget. Vidare begär sistnämnda motionärer i yrkande 1 c en översyn av formerna för stöd till studerande med barn i syfte att tillskapa ett fullgott skydd utanför studiestödssystemet. Karin Andersson m. fl. anför i motion 2314 att hemarbetande kvinnors ekonomiska möjligheter till vidareutbildning blir allt mindre. Detta gäller särskilt ensamstående kvinnor med barn som på grund av otillräckliga studiemedel avbryter sina studier eller väljer kortare utbildningar än de önskar. Motionärerna begär ett tillkännagivande i enlighet med det anförda. I motion 2433 av Pär Granstedt och Jan Hyttring begärs en skyndsam översyn av studiemedlen ur skatte-, bidrags- och socialförsäkringssynpunkt i syfte att uppnå rimliga ekonomiska konsekvenser för de studerande.

Den aviserade studiesociala utredningen kommer som ovan nämnts att se över såväl reglerna för beviljande som återbetalning av studiemedel. De frågor som tas upp i motionerna 856, 997 och 2314 kommer således att behandlas av utredningen. Utskottet har ovan understrukit att utredningen bör arbeta förutsättningslöst, och motionerna 856, 997 yrkandena 1 b och c samt 2314 yrkande 2 i nu behandlad del bör därför inte föranleda något uttalande från riksdagens sida. Vad gäller den i motion 2433 begärda översynen vill utskottet inledningsvis erinra om att riksdagen under våren 1984 beslutade om ett förbättrat försäkringsskydd för studerande som trädde i kraft den 1 januari i år (prop. 1983/84:127, SfU 26 och rskr 336). Vidare är det enligt utskottets uppfattning lämpligt att man i den aviserade översynen av studiemedelssystemet också prövar de ekonomiska konsekvenserna för de studerande av att studiemedlen i vissa fall ingår i underlaget för bidrag och avgifter, och utskottet förutsätter att så sker utan vidare åtgärd från riksdagens sida. Med det anförda får motion 2433 anses vara tillgodosedd.

I propositionen redovisas att CSN i särskild skrivelse den 18 oktober 1984 har inkommit med en rapport om studiestöd för utlandsstudier. CSN föreslår en ändrad tolkning av begreppet "platsbristutbildning" i samband med studiestöd för studier utomlands. Enligt CSN:s mening bör begreppet platsbristutbildning ha innebörden "utbildningslinjer inom högskolan där antalet sökande klart överstiger antalet utbildningsplatser". Den som sökt till sådan utbildningslinje bör kunna beviljas studiemedel för studier utomlands oberoende av om han/hon har blivit antagen till utbildningen eller ej. Det bör ankomma på universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) att, efter samråd med CSN, i förväg fastställa vilka utbildningslinjer som skall anses vara platsbristutbildningar. Eftersom det är svårt att överblicka de totala konsekvenserna av förslaget föreslår CSN att förändringen införs på försök och att en utvärdering görs efter tre år.

Departementschefen anför att hon av statsfinansiella skäl inte är beredd att biträda förslaget om en försöksverksamhet med vidgad rätt till studiemedel för studier utomlands.

I motion 793 av Bengt Westerberg m. fl. begärs i yrkande 3 att CSN-UHÄ får i uppdrag att lägga fram detaljerade förslag till en försöksverksamhet med utvidgad möjlighet för svenska studenter att erhålla studiemedel för studier utomlands utifrån de riktlinjer som CSN presenterar i sin skrivelse.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att en liberalisering redan har skett beträffande möjligheterna att få studiemedel för studier utomlands genom beslut av CSN. Vad gäller den av CSN föreslagna försöksverksamheten delar utskottet departementschefens uppfattning och vill således av statsfinansiella skäl inte förorda förslaget. Enligt utskottets uppfattning finns det även utbildningspolitiska skäl som talar mot en större utvidgning av möjligheterna att få studiemedel för studier utomlands. Utskottet avstyrker med det anförda bifall till motion 793 yrkande 3.

E 5. Vuxenstudiestöd m. m.

Under anslaget Vuxenstudiestöd m. m. bestrids, förutom utgifter för särskilt vuxenstudiestöd, dagstudiestöd och timstudiestöd, även bidrag som utgår för uppsökande verksamhet på arbetsplatser, planering av uppsökande verksamhet, utbildning av studieorganisatörer och information om vuxenstudiestödet.

Anslaget finansieras genom medel från vuxenutbildningsavgiften. Tillgängligt utrymme under anslaget för budgetåret 1985/86 beräknas i propositionen till 698,2 milj. kr.

Vuxenstudiestöd kan utgå vid såväl längre som kortare studier. Det *särskilda vuxenstudiestödet* utgår vid längre studier till studerande på grundskole- och gymnasieskolenivå samt till studerande som genomgår yrkesteknisk högskoleutbildning. Stödet, som fr. o. m. budgetåret 1985/86 är differentierat, utgår till medlem i arbetslöshetskassa med ett skattepliktigt bidrag motsvarande 65 % av det utbildningsbidrag som den studerande skulle ha fått vid arbetsmarknadsutbildning. Till studerande som inte är medlem i arbetslöshetskassa utgår ett bidrag med 32,5 % av motsvarande utbildningsbidrag. Den som får det högre bidraget har även rätt till ett barntillägg, som utgår med 0,09 % av basbeloppet per dag. Särskilt vuxenstudiestöd utgår också i form av återbetalningspliktiga studiemedel.

Dagstudiestödet, som främst är avsett för deltagare i kortare ämneskurser vid folkhögskolor, utgår i form av inkomstbidrag med 228 kr. per dag och internatbidrag med 190 kr. per dygn.

Timstudiestödet är främst avsett för deltagare i studiecirklar. Stödet utgår med 38 kr. per timme.

Beträffande det särskilda vuxenstudiestödet beräknas i propositionen att utrymme skall finnas för ca 17.000 årsstudieplatser, vilket innebär en ökning

med ca 1 500 i förhållande till innevarande budgetår.

Såvitt gäller tim- och dagstudiestöden föreslås i propositionen att dessa höjs beloppsmässigt, timstudiestöden till 40 kr. per timme, dagstudiestödens inkomstbidrag till 240 kr. per dag och dagstudiestödens internatbidrag till 200 kr. per dygn. Finansiellt utrymme beräknas finnas för oförändrat antal stöd, nämligen 18 000 timstudiestöd och 15 000 dagstudiestöd.

Kostnaderna för bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser har i propositionen beräknats till 33 milj. kr. och kostnader för planering m. m. av uppsökande verksamhet och utbildning av fackliga studieorganisatörer till 12 milj. kr., vilket innebär en höjning av beloppen med 3 resp. 1 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Berit Oscarsson m. fl. begär i motion 1744 ett tillkännagivande om att de medel som inflyter i form av vuxenutbildningsavgift i sin helhet bör fördelas till vuxenstudiestöd samt att tim- och dagstudiestöden bör höjas till en nivå som bättre överensstämmer med målgruppens genomsnittliga inkomstbortfall.

I motion 2823 av Per Unckel m. fl. föreslås att det tillgängliga finansiella utrymmet under anslaget beräknas till 547 milj. kr. eller till ett 151,2 milj. kr. lägre belopp än som föreslagits i propositionen. Besparingen bör enligt motionärerna tillföras anslaget C 4. Bidrag till studieförbunden m. m. under utbildningsdepartementets huvudtitel. Medelsanvisningen till detta anslag behandlas av utbildningsutskottet. De i motion 2823 föreslagna medlen för vuxenstudiestöd föreslås fördelade så att utrymme beräknas för 14 200 särskilda vuxenstudiestöd, 15 000 timstudiestöd och 13 000 dagstudiestöd. Timstudiestödet föreslås därvid utgå med 32 kr. i timmen, inkomstbidraget med 192 kr. per dag och internatbidraget med 200 kr. per dygn. För kostnader för uppsökande verksamhet, planering m. m. av uppsökande verksamhet och utbildning av studieorganisatörer anser motionärerna att medel bör anvisas med tillhopa 7 milj. kr.

Kerstin Göthberg m. fl. föreslår i motion 2434 att till anslaget Vuxenstudiestöd m. m. skall anvisas 608,2 milj. kr. eller ett i förhållande till propositionens förslag 90 milj. kr. lägre belopp. Dessa 90 milj. kr. bör enligt motionärerna tillföras anslaget E 4. Studiemedel. Sistnämnda anslag har behandlats tidigare i detta betänkande. För att uppnå nämnda besparing inom vuxenstudiestödet begär motionärerna ett tillkännagivande om att ersättningsnivån inom tim- och dagstudiestödet skall vara oförändrad, att antalet tim- och dagstudiestöd bör minskas samt att den uppsökande verksamheten och planeringen bör minskas.

Motionärerna i motion 803 av Bengt Westerberg m. fl. begär att till anslaget Vuxenstudiestöd anvisas ett 20 milj. kr. lägre belopp än som föreslagits i propositionen, dvs. 678,2 milj. kr.

Utskottet vill inledningvis erinra om att det ursprungliga syftet med vuxenstudiestödet – och vuxenutbildningsavgiften – var att öka möjligheterna till studier för kortutbildade vuxna och främst för dem som är förvärvsar-

betande. På grund av det statsfinansiella läget har emellertid efter hand betydande belopp i besparingssyfte förts över från vuxenutbildningsmedlen till folkbildningsändamål. Överföringen av medel till detta ändamål är i den förevarande propositionen av samma storleksordning som föregående år. Ett ökat utrymme för vuxenstudiestöd på sätt som föreslagits i motion 1744 är enligt utskottets mening inte möjligt i nuvarande ekonomiska läge. Beträffande förslaget i motion 2823 innebär detta att överföringen till folkbildningsändamål skulle beloppsmässigt mer än fördubblas. En sådan kraftig urholkning av vuxenstudiestödet som detta skulle medföra avvisar utskottet bestämt. Förslaget i motion 2434 om att 90 milj. kr. skall överföras till anslaget Studiemedel motsätter sig utskottet av principiella skäl, eftersom man därigenom skulle använda vuxenutbildningsmedel – som är avsedda för lågutbildade vuxna – till att generellt höja ett studiestöd som i huvudsak är avsett för högskoleutbildning. Dessutom skulle motionsförslaget innebära en oacceptabel minskning av antalet tim- och dagstudiestöd och av den uppsökande verksamheten eftersom hela besparingen skulle tas från dessa verksamheter som enligt propositionen är kostnadsberäknade till 177 milj. kr. Vad gäller förslaget i motion 803 om att anslaget till vuxenstudiestöd m. m. skall minskas med 20 milj. kr. anser utskottet inte detta meningsfullt eftersom anslaget i sin helhet är avgiftsfinansierat och motionen inte innehåller något förslag om till vilket ändamål medlen skulle överföras.

Beträffande nivån på tim- och dagstudiestödet anser utskottet att de i propositionen föreslagna höjningarna är skäliga med hänsyn till att antalet stöd skall bibehållas oförändrat. Eftersom yrkande 5 i motion 2823 om dagstudiestödets internatbidrag överensstämmer med propositionens förslag blir detta yrkande härigenom tillgodosett.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionens förslag till medelsanvisning för vuxenstudiestöd m. m. och avstyrker bifall till motionerna 803, 1744 i nu behandlad del, 2434 yrkandena 3 och 4 samt 2823 yrkandena 1–4 och 6–9.

Såsom inledningsvis nämnts utgår det särskilda vuxenstudiestödet vid längre studier på grundskole- och gymnasieskolenivå samt vid YTH-utbildning. I motion 997 av Lars Werner m. fl. begärs i yrkande 1 a en översyn i syfte att utvidga det särskilda vuxenstudiestödet till att omfatta även högskolestuderande.

Det finansiella utrymmet för det särskilda vuxenstudiestödet är starkt begränsat. Mot denna bakgrund anser utskottet det angeläget att fullfölja intentionerna med stödet, nämligen att prioritera resurserna till studerande på grundskole- och gymnasieskolenivå. Utskottet kan således f. n. inte ställa sig bakom en sådan utvidgning som begärts i motion 997, och utskottet avstyrker motionen i nu behandlad del.

I syfte att skapa utrymme för en höjd ersättning till studerande – främst familjeförsörjare – som avstår från inkomst för att börja studera differentierades det särskilda vuxenstudiestödet fr. o. m. budgetåret 1984/85. Detta

innebär att endast den som är berättigad till ersättning från erkänd arbetslöshetskassa – eller har uppburit sådan ersättning under längsta möjliga tid – får ersättning enligt den tidigare ersättningsnivån, dvs. med 65 % av det utbildningsbidrag som den studerande skulle ha fått vid arbetsmarknadsutbildning. För övriga sökande sänktes bidraget till 32,5 % av motsvarande utbildningsbidrag.

Motionärerna i motion 2314 av Karin Andersson m. fl. begär ett tillkännagivande om att i pågående utredningsarbete bör beaktas att det differentierade vuxenstudiestödet medför ekonomiska hinder för tidigare hemarbetande kvinnor som önskar vidareutbildning.

Utskottet är införstått med att hemarbetande kvinnor har fått ett försämrat studiestöd genom att vuxenstudiestödet har differentierats. Utskottet förutsätter dock att frågan om hemarbetande kvinnors ekonomiska möjligheter för vidareutbildning kommer att beaktas i den aviserade studiesociala utredningen. Motionen i nu behandlad del får därmed anses vara tillgodosedd.

Enligt reglerna för statligt studiestöd utgår sådant stöd enbart till utbildningar som är statliga eller står under statlig tillsyn. Vad särskilt gäller dagstudiestöd utgår detta endast för s. k. samverkanskurser vid folkhögskola. Kurserna kan således anordnas av fackliga organisationer eller bildningsorganisationer men det måste alltid ske i samverkan med folkhögskola, och lärare från folkhögskola skall alltid medverka i kurserna. Vidare måste kursplanen godkännas av skolöverstyrelsen.

Stina Gustavsson och Karl Boo begär i motion 1729 att Sätergläntan, Hemslöjdens gård, i studiestödshänseende för fortbildning skall jämställas med folkhögskolorna. De studerande skulle därmed kunna få dagstudiestöd.

Såsom ovan framgår är reglerna för statligt studiestöd klara och entydiga. Utskottet kan mot bakgrund härav inte medverka till att undantag görs i studiestödshänseende för en av många kursgårdar och utbildningsinstitutioner. Utskottet avstyrker således bifall till motion 1729.

Ansökan om timstudiestöd och dagstudiestöd kan göras såväl av enskild person som kollektivt av fackliga organisationer.

Motion 1751 av Mona Saint Cyr tar upp frågan om handikapporganisationernas ställning vid ansökan om vuxenstudiestöd. Motionären begär en översyn av systemet med kollektiv och enskild ansökan med beaktande av handikapporganisationernas behov och förhållanden.

I sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1982/83:19 behandlade utskottet senast frågan om rätt för handikapporganisationerna – De handikappades riksförbund (DHR) och Handikappförbundens centralkommitté (HCK) – att göra kollektiv ansökan om tim- och dagstudiestöd. Utskottet förutsatte därvid att regeringen ånyo skulle pröva om det utan större administrativa svårigheter skulle gå att utvidga rätten att göra kollektiva ansökningar till att avse även de båda ifrågavarande handikapporganisationerna.

Frågan har därefter utretts av centrala studiestödsnämnden (CSN) som redovisat ett förslag i en skrivelse den 16 oktober 1984 till regeringen. CSN har dock framhållit att ändrade regler för det kollektiva ansökningsförfarandet skulle leda till ohållbara konsekvenser om nuvarande urvalsregler skall tillämpas.

Såsom framgår av propositionen är frågan föremål för beredning inom regeringskansliet. Enligt vad utskottet erfarit kommer överläggningar med handikapporganisationerna att äga rum under våren i syfte att uppnå en lösning av frågan. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 1751 är mot bakgrund av det anförda inte påkallad.

Medel för de skilda vuxenstudiestöden och uppsökande verksamhet m. m. fördelas av CSN till de olika vuxenutbildningsnämnderna. Denna länsvisa fördelning av resurserna sker enligt de riktlinjer som lades fast i proposition 1975:23 om vidgad vuxenutbildning samt studiestöd till vuxna m. m. vari anfördes att det grundläggande kriteriet för fördelningen borde vara befolkningsunderlaget. Departementschefen anför i propositionen att CSN vid den länsvisa fördelningen av medel för det särskilda vuxenstudiestödet även bör ta hänsyn till utbildningsstrukturen inom länen. Departementschefen anmäler att hon har för avsikt att senare ta upp frågan om resursfördelningen med CSN och i den mån det visar sig nödvändigt återkomma till regeringen med förslag till kompletterande riktlinjer.

Beträffande fördelningen av medel för särskilt vuxenstudiestöd får fr. o. m. innevarande budgetår vuxenutbildningsnämnden själv kvotera tillgängliga medel mellan stöd för studier på grundskole- resp. gymnasieskolenivå. Vuxenutbildningsnämnden får vidare inför tredje ansökningstillfället omfördela medel mellan tim- och dagstudiestöd och inför det fjärde och sista ansökningstillfället per år omfördela kvarvarande medel mellan timstudiestöd, dagstudiestöd och särskilt vuxenstudiestöd.

I propositionen föreslås nu, såsom ovan nämnts, att medel för tim- och dagstudiestöd i fortsättningen skall anvisas under en gemensam anslagspost. Syftet med förslaget är att uppnå ett effektivare medelsutnyttjande. Departementschefen framhåller dock vikten av att det även i fortsättningen blir en rimlig fördelning mellan de båda stödformerna och att följden av sammanslagningen inte får bli en drastisk omfördelning, med hänsyn till att tim- och dagstudiestöd delvis utnyttjas av olika grupper löntagare. Enligt departementschefen bör det ankomma på CSN att noga följa utvecklingen vad gäller tim- och dagstudiestöd och fördelningen av resurserna mellan dem. En annan fråga rörande fördelning och utnyttjande av resurserna tas också upp i propositionen. Departementschefen anmäler nämligen att hon har för avsikt att föreslå regeringen att uppdra åt CSN att utreda de närmare förutsättningarna för en begränsad försöksverksamhet med ett friare utnyttjande av medlen för tim- och dagstudiestöd och uppsökande verksamhet. Syftet med en sådan försöksverksamhet skulle vara att finna former för att nå de kortutbildade som är högt prioriterade för studiestöd, men som är svåra att rekrytera till studier.

Frågor som berör fördelningen av medel för vuxenstudiestöd tas upp i två motioner. Bo Södersten m. fl. anser i motion 1754 att det är angeläget att förutsättningar skapas för försöksverksamhet inom hela vuxenstudiestödsområdet fr. o. m. verksamhetsåret 1985/86 och att denna försöksverksamhet bör syfta till en avveckling av den omfattande detaljreglering som f. n. gäller i synnerhet för det särskilda vuxenstudiestödet. Motionärerna anser också att den länsvisa fördelningen av resurserna uteslutande bör grundas på andelen korttidsutbildade personer. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet med det anförda. Berit Oscarsson m. fl. anser i motion 1744 att den omfattande detaljregleringen på vuxenstudiestödsområdet bör bli föremål för översyn. Vidare anser motionärerna att den pågående översynen av vuxenstudiestödsmedlens fördelning mellan länen bör påskyndas så att den får genomslag redan i årets budgetberedning, att reserverade medel som överförs mellan olika budgetår knyts till länsnivå, samt att en mindre del av de totala medlen ställs till förfogande för särskilda insatser i de län där urvalsprocessen missgynnar kortutbildade. Motionärerna föreslår också att vuxenutbildningsnämnderna fritt får kvotera de medel som ställs till förfogande.

När det gäller vuxenstudiestödsmedlens fördelning mellan länen framhålls i propositionen att CSN redan med gällande riktlinjer bör kunna ta hänsyn till utbildningsstrukturen inom länen. Enligt vad utskottet erfarit kommer troligen en viss omfördelning av medel att ske redan under budgetåret 1985/86. Utskottet förutsätter därvid att större hänsyn kommer att tas till antalet korttidsutbildade inom länen. Dessutom har departementschefen aviserat sin avsikt att ta upp frågan om resursfördelningen med CSN och därefter vid behov återkomma med förslag till kompletterande riktlinjer. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet inte att någon riksdagens åtgärd beträffande den länsvisa fördelningen av vuxenstudiestödsmedel är erforderlig och utskottet avstyrker bifall till motionerna 1744 och 1754 i dessa delar.

Beträffande detaljregleringen av vuxenstudiestöden innehåller propositionen flera förslag till förändringar som syftar till ett friare resursutnyttjande. Såväl den föreslagna gemensamma anslagsposten för tim- och dagstudiestöd som den aviserade försöksverksamheten är exempel härpå. Försöksverksamhet aviseras även beträffande ett mer flexibelt ansökningsförfarande. Utskottet förutsätter att regeringen låter utreda möjligheterna att bedriva försöksverksamhet även inom andra delar av vuxenstudiestödet och återkommer med förslag om lämpliga regelförändringar. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 1744 och 1754 även i nu behandlade delar.

I motion 1744 begärs vidare en total utredning av vuxenutbildningens resurser och dess möjligheter att svara mot de lokala och regionala behoven. Motionärerna begär också en översyn för att klarare skilja vuxenstudiestödsfrågorna från övriga former av studiestöd. Dessutom anser motionärerna att gränsdragningen mellan den utbildning som skall finansieras med förnyelsefondernas medel och övrig vuxenutbildning bör utredas.

Vad gäller frågan om en total utredning av vuxenutbildningens resurser vill utskottet erinra om den av regeringen år 1983 tillsatta utredningen om vuxenutbildningsreformernas effekter. Denna utredning, som skall se över vissa frågor rörande vuxenutbildningen, väntas framlägga ett slutbetänkande hösten 1985. Dessutom pågår en övergripande utvärdering av vuxenstudiestöden inom CSN. Som ett led i denna utvärdering har CSN under 1984 publicerat en rapport om de särskilda vuxenstudiestöden, Vilka har fått särskilt vuxenstudiestöd och vad har det betytt? (CSN-rapporter nr 1 1984). Något behov av ytterligare utredningar i denna fråga anser utskottet f. n. inte föreligga. Att det skulle finnas några mer uttalade gränsdragningsproblem mellan vuxenstudiestöd och övriga former av studiestöd har utskottet svårt att inse. Studiestöden är skilda åt genom såväl olika regelsystem som olika administrativa rutiner och beviljande organ. Någon översyn härvidlag är således enligt utskottets mening inte erforderlig. När det slutligen gäller konsekvenserna av förnyelsefonderna för vuxenutbildningen är avsikten att denna fråga skall behandlas i en under våren 1985 aviserad proposition om uppdragsutbildning. Utskottet avstyrker med det anförda motion 1744 också i nu behandlade delar.

I december 1983 beslutade riksdagen att, med anledning av sysselsättningsläget, införa en speciell form av studiestöd, *särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa*. Stödet regleras i en särskild lag, vilken trädde i kraft den 1 januari 1984. För det första kalenderhalvåret 1984 anvisade riksdagen 50 milj. kr. för sådant stöd och för innevarande budgetår har sammanlagt anvisats 150 milj. kr.

Två motioner tar upp frågan om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa. I såväl motion 1117 av Yngve Nyquist m. fl. som motion 1744 av Berit Oscarsson m. fl. begärs ett tillkännagivande om att medel till sådant stöd bör anvisas även fortsättningsvis.

Enligt utskottets mening bör särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa inte finansieras inom ramen för nu tillgängliga vuxenutbildningsavgiftsmedel. I den mån särskilda resurser kommer att ställas till förfogande för sysselsättningsskapande åtgärder även för budgetåret 1985/86 är utskottet dock positivt till att en del av resurserna används till särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 1117 och motion 1744 i nu behandlad del.

E 6. Timersättning vid grundvux

Timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux) utgår med 38 kr. per timme till den som förlorar arbetsinkomst, ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd på grund av deltagande i grundutbildningen. Kostnaderna härför finansieras med medel från vuxenutbildningsavgiften.

I propositionen föreslås att timersättningen för den som har inkomstbort-

fall skall höjas till 40 kr. per timme motsvarande vad som föreslagits beträffande timstudiestödet. Per Unckel m. fl. föreslår i motion 2823 i konsekvens med motionärernas förslag beträffande timstudiestödet att den högre timersättningen skall fastställas till 32 kr. per timme och att medelsanvisningen till följd härav skall minskas med 10,5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag eller till 72,7 milj. kr.

Utskottet har tillstyrkt en höjning av timstudiestödet till 40 kr. i timmen, och utskottet har ingen erinran mot en motsvarande höjning av timersättningen vid grundvux. Utskottet tillstyrker sålunda propositionens förslag under förevarande avsnitt och avstyrker bifall till motion 2823 i motsvarande delar.

E 7. Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti

Utskottet biträder regeringens förslag till medelsanvisning under denna punkt.

E 8. Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Under förevarande anslag beräknas medel för bidrag till hälso- och sjukvård för studerande och medel för studielitteratur till synskadade högskolestuderande.

Mot bakgrund av att ett nytt statsbidragssystem för studerandehälsovården skall träda i kraft fr. o. m. budgetåret 1985/86 föreslås i propositionen att de medel som hittills utgått till studerandehälsovård från ifrågavarande anslag skall föras samman med de medel som utgått från anslaget Bidrag till sjukförsäkringen under en reservationsvis betecknad anslagspost. Medelsberäkningen för bidrag till hälso- och sjukvård för studerande, som uppgår till 6 480 000 kr., har inte föranlett något motionsyrkande och utskottet har ingen erinran mot denna beräkning.

Medel till synskadades merkostnader för studielitteratur vid högskolestudier har tidigare beräknats under anslaget Arbetsmarknadsutbildning under arbetsmarknadsdepartementets huvudtitel. Vidare har under anslagen G 19. Talboks- och punktskriftsbiblioteket: Förvaltningskostnader och G 20. Talboks- och punktskriftsbiblioteket: Produktionskostnader under utbildningsdepartementets huvudtitel anvisats medel för framställning av studielitteratur till denna kategori studerande. Fr. o. m. innevarande budgetår har emellertid resurserna samlats under förevarande anslag och tillhopa 2 614 000 kr. har förts över från de förenämnda anslagen för att disponeras av Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) som svarar för produktionen av studielitteratur till synskadade högskolestuderande. För att täcka en förväntad ökning av kostnaderna härför tillfördes anslaget ytterligare 1 milj. kr.

Departementschefen framhöll i föregående års budgetproposition att det

trots den föreslagna anslagsuppräkningen troligen inte heller i fortsättningen skulle bli möjligt att täcka kostnaderna för alla typer av studielitteratur. Hon räknade dock med att den nya ordningen skulle innebära att alla synskadade som antagits till högskoleutbildning i huvudsak skulle få sitt behov av studielitteratur täckt av TPB.

I förevarande proposition anför departementschefen att talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) i skrivelse den 13 november 1984 till regeringen har anmält att medelsåtgången för produktion av studielitteratur för synskadade högskolestuderande under innevarande budgetår kraftigt kommer att överstiga den summa som beräknades för detta ändamål. Överskridandet har inte orsakats av någon ökning av antalet studerande som får litteraturservice. Genomsnittskostnaden per studerande har i stället ökat kraftigt på grund av bl. a. stora prisökningar och av att ny litteratur har lästs in i ökad omfattning. Orsakerna till den stora kostnadsökningen har dock inte helt klarlagts ännu, och departementschefen har erfarit att en undersökning pågår inom TPB. Enligt departementschefens mening bör den omfattande inläsning av ny litteratur som skett under budgetåret 1984/85 innebära att behovet av ytterligare, mycket kostnadskrävande, inläsning bör vara mindre under budgetåret 1985/86. Med hänsyn härtill och mot bakgrund av behovet av en fastare budgetering av anslaget föreslår hon att anslagsposten fortsättningsvis blir reservationsvis betecknad och för budgetåret 1985/86 förs upp med 3 868 000 kr. Med hänsyn till de förhållandevis långa leveranstiderna för den aktuella studielitteraturen finner hon det vidare lämpligt att TPB ges bemyndigande att beställa sådan produktion av studielitteratur som förfaller till betalning först under budgetåret 1986/87 upp till ett belopp av 2 milj. kr.

I motion 2442 av Bengt Lindqvist och Iréne Vestlund kritiseras förändringen av anslaget till ett reservationsanslag. Motionärerna anser att detta kan medföra oacceptabla konsekvenser för de synskadade studerandes litteraturförsörjning. Vidare kan det komma att innebära att reformens intentioner inte kan förverkligas. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om att om det visar sig att kostnaderna för att framställa erforderlig studielitteratur för synskadade under budgetåret 1985/86 blir högre än det reserverade anslaget bör regeringen återkomma med förslag om ytterligare medel.

Vid behandlingen av förevarande anslag i föregående års budgetproposition fann utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1983/84:16 att de uttalanden som gjorts av departementschefen gav garantier för att behovet av studielitteratur till synskadade studerande i allt väsentligt skulle bli tillgodosett. Vidare utgick utskottet från att regeringen fortlöpande skulle bevaka att intentionerna bakom den nya ordningen kunde fullföljas.

Utskottet vidhåller sin uppfattning om att intentionerna bakom den omläggning som skett fr. o. m. innevarande budgetår bör fullföljas. Utskottet förutsätter därvid att i den mån föreslagna medel inte visar sig vara tillräckliga för ändamålet regeringen återkommer till riksdagen med förslag

om ytterligare medelstilldelning. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 2442 är därmed inte påkallad.

Utskottet tillstyrker med det anförda propositionens förslag under förevarande avsnitt.

Övriga yrkanden om studiestöd

Under våren 1984 beslutade riksdagen om ett förbättrat sjukförsäkringsskydd för studerande (prop. 1983/84:127, SfU 26 och rskr. 336). Huvudprincipen är att de studerande skall få behålla sitt studiestöd under sjukdomsperioder. Vidare skall under studietiden en särskild studietidssjukpenning kunna utgå, beräknad på grundval av den inkomst en studerande kan ha vid sidan av studierna eller under ferietid. Den sjukpenninggrundande inkomst som en studerande har före studiernas påbörjande skall inte sänkas under den tid en studerande uppbär studiestöd men skall hållas vilande under studietiden för att kunna aktiveras när studietiden upphör. De nya reglerna trädde i kraft den 1 januari 1985.

I motion 249 av Lena Öhrsvik påpekas att vissa problem har uppstått med de nya reglerna för dem som studerar kortare tid än sex månader. Denna grupp får nämligen behålla sin tidigare sjukpenninggrundande inkomst under studietiden, eftersom studietids-SGI endast fastställs för studier som beräknas pågå minst sex månader. Detta innebär att exempelvis studerande med studiemedel blir överkompenserade vid sjukdom, eftersom de uppbär såväl studiestöd som sjukpenning beräknad på tidigare inkomst. För studerande med vuxenstudiestöd enbart föreligger däremot ingen överkompensation, eftersom bestämmelserna om vuxenstudiebidrag innehåller en avräkningsregel för sjukpenning. Motionären anser att denna skillnad i behandling av olika studerandegrupper måste rättas till och hon begär ett tillkännagivande om mer rättvisa regler för stödet till studerande vid sjukdom.

Avsikten med riksdagens beslut om ett förbättrat sjukförsäkringsskydd för studerande var att få ett enhetligt och mer rättvist stöd vid sjukdom under studietiden. Däremot var avsikten givetvis inte att vissa studerandegrupper skulle få betydligt högre förmåner under sjukdom än när de är friska och bedriver studier. Utskottet anser därför att regeringen snarast bör lägga fram förslag till riksdagen som innebär att den i motionen påtalade överkompensationen till vissa studerande som studerar kortare tid än sex månader rättas till. Utskottet tillstyrker sålunda motion 249.

Utskottet behandlar slutligen motion 1716 av Rune Backlund m. fl. Motionen tar upp försörjningsfrågan för familjer med barn i grundsärskolan och ungdomar i yrkessärskolan. Dessa barn och ungdomar omfattas av en skolplikt under avsevärt längre tid än andra ungdomar, nämligen 14 år, och motionärerna anser att samhället bör ta ansvar för deras försörjning under hela skolpliktstiden. Enligt motionärerna bör därför åldersgruppen 16–21 år

omfattas av samma bidrags- och stödformer som gäller för motsvarande åldrar i gymnasieskolan. I motionen begärs förslag från regeringen i enlighet med det anförda.

Handikappkommittén, som bl. a. haft i uppdrag att överväga vilka åtgärder som behövs för att ge unga handikappade arbete, praktik eller utbildning i stället för förtidspension, har nyligen avgivit sitt slutbetänkande (Ds A 1984:12) Vägar till arbete för handikappade. Såvitt gäller frågan om ekonomiskt stöd för handikappade ungdomar under gymnasiestudier förordar kommittén en höjning av åldersgränsen för rätt till vårdbidrag från nuvarande 16 till 18 år, eller så länge reguljära gymnasiestudier pågår. Detta förslag bör enligt kommitténs mening gälla också utvecklingsstörda ungdomar i såväl den reguljära skolan som i särskolan. Vidare förordar kommittén att handikappade ungdomar får studiehjälp i form av studiebidrag m. m. på samma sätt som andra ungdomar under gymnasietiden. Kommitténs betänkande är f. n. föremål för remissbehandling.

Vidare framgår av den nyligen beslutade lagrådsremissen med förslag till lag om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. att omsorgsberedningen föreslagit en förkortad skolplikt för psykiskt utvecklingsstörda. Förslaget innebär att skolplikten upphör senast vid 17 års ålder samt att bestämmelser om särskolan skall föras in i en ny skollag. Socialministern anför i lagrådsremissen att beredningsarbete pågår inom utbildningsdepartementet i syfte att framlägga förslag till en ny skollag, som kan träda i kraft den 1 juli 1986, och att han delar omsorgsberedningens uppfattning att skolplikten och skolundervisningen för psykiskt utvecklingsstörda barn och ungdomar bör regleras i skollagen.

Enligt utskottets mening är det angeläget att försöka lösa frågan om ekonomiskt stöd till handikappade ungdomar i syfte att möjliggöra en yrkesinriktad rehabilitering i stället för förtidspension. Med hänsyn till såväl handikappkommitténs förslag rörande bl. a. ekonomiskt stöd till handikappade, studerande ungdomar som förslaget om förkortad skolplikt för särskoleelever anser utskottet dock att det finns skäl att avvakta den fortsatta beredningen av dessa förslag innan riksdagen vidtar någon åtgärd i frågan. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motion 1716.

Hemställan

Utskottet hemställer

Centrala studiestödsnämnden m. m.

1. att riksdagen godkänner vad som förordats om myndighetsansvaret i personalärenden,
2. att riksdagen beslutar att 22 500 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att delvis finansiera anslaget Centrala studiestödsnämnden m. m.,

3. att riksdagen till *Centrala studiestödsnämnden m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 67 607 000 kr.,

Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd

4. att riksdagen godkänner att 6 429 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att delvis finansiera anslaget Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd,
5. att riksdagen till *Ersättning till vissa myndigheter för deras handläggning av studiesocialt stöd* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 16 520 000 kr.,

Studiehjälp m. m.

6. beträffande *återbetalningspliktiga studiemedel m. m.*,
   att riksdagen avslår motionerna 1984/85:705, 1984/85:1279 och 1984/85:2441,
7. beträffande *studiestöd vid lärlingsutbildning*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:1513,
8. beträffande *viss inkomstprövning*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:1755,
9. att riksdagen till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 1 536 300 000 kr.,

Studiemedel m. m.

10. beträffande *omedelbara förbättringar av studiemedlen*
    att riksdagen avslår motionerna 1984/85:793 yrkande 1 i motsvarande del, 1984/85:997 yrkande 2 och 1984/85:2292 yrkande 1,
11. beträffande *höjda fribeloppsgränser fr. o. m. den 1 juli 1986*
    att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1984/85:1734 antar i propositionen framlagt förslag till ny lydelse av 4 kap. 16 § studiestödslagen (1973:349),
12. beträffande *medelsanvisning till studiemedel m. m.*
    att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motionerna 1984/85:793 yrkande 1 i motsvarande del, 1984/85:997 yrkande 3 och 1984/85:2434 yrkandena 1 och 2 till *Studiemedel m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 4 458 100 000 kr.,
13. beträffande *inriktningen av den aviserade studiesociala utredningen*
    att riksdagen avslår motionerna 1984/85:793 yrkande 2, 1984/85:994, 1984/85:2292 yrkande 2 och 1984/85:2819,
14. beträffande *värderingen av förmögenhet vid prövning av rätt till studiemedel*
    att riksdagen avslår motion 1984/85:856,
15. beträffande *översyn av reglerna om återbetalning av studiemedel m. m.*
    att riksdagen avslår motion 1984/85:997 yrkandena 1 b och c,

16. beträffande *tidigare hemarbetande kvinnors möjligheter att studera med hjälp av studiemedel*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2314 yrkande 2 i motsvarande del,
17. beträffande *översyn av studiemedlen ur skatte-, bidrags- och socialförsäkringssynpunkt*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2433,
18. beträffande *viss försöksverksamhet med utvidgad rätt till studiemedel för studier utomlands*
att riksdagen avslår motion 1984/85:793 yrkande 3,

Vuxenstudiestöd m. m.

19. beträffande *tim- och dagstudiestödets nivå*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med anledning av motion 1984/85:2823 yrkande 5 samt med avslag på motionerna 1984/85:1744 i motsvarande del, 1984/85:2434 yrkande 5 i motsvarande del och 1984/85:2823 yrkandena 2 och 4 antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349) i vad lagförslaget inte berörts under moment 11 ovan,
20. beträffande *medelsanvisning till vuxenstudiestöd m. m.*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motionerna 1984/85:803, 1984/85:1744 i motsvarande del, 1984/85:2434 yrkandena 3, 4 och 5, sistnämnda yrkande i motsvarande del och 1984/85:2823 yrkandena 1, 3 och 6–9
dels godkänner att 698 200 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m., *dels* till *Vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 698 200 000 kr.,
21. beträffande *en utvidgning av det särskilda vuxenstudiestödet*
att riksdagen avslår motion 1984/85:997 yrkande 1 a,
22. beträffande *vissa effekter av det differentierade vuxenstudiestödet*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2314 yrkande 2 i motsvarande del,
23. beträffande *de studerandes ställning vid viss kursgård i studiestödshänseende*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1729,
24. beträffande *handikapporganisationernas ställning vid ansökan om vuxenstudiestöd*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1751,
25. beträffande *fördelningen av vuxenstudiestöd m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1744 i motsvarande del och 1984/85:1754,

26. beträffande *utredning av vuxenutbildningens resurser m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1744 i motsvarande del,
27. beträffande *särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1117 och 1984/85:1744 i motsvarande del,

Timersättning vid grundvux

28. beträffande *timersättning vid grundvux*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1984/85:2823 yrkandena 10–12 *dels* godkänner att 47 800 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera delar av anslaget Timersättning vid grundvux *dels* till *Timersättning vid grundvux* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag om 83 200 000 kr.,

Avskrivning av vissa studielån

29. att riksdagen till *Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 100 000 kr.,

Bidrag till vissa studiesociala ändamål

30. beträffande *studielitteratur till synskadade elever*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2442,
31. att riksdagen medger att regeringen lämnar talboks- och punktskriftsbiblioteket det beställningsbemyndigande om 2 000 000 kr. för budgetåret 1986/87 som förordats i propositionen,
32. att riksdagen till *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 10 348 000 kr.,

Övriga yrkanden om studiestöd

33. beträffande *överkompensation till studerande vid sjukdom i vissa fall*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:249 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
34. beträffande *studiestöd till elever i särskola*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1716.

Stockholm den 12 mars 1985

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Allan Åkerlind (m), Ralf Lindström (s), Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s), Siri Häggmark (m), Margó Ingvardsson (vpk), Barbro Nilsson i Visby (m), Ingegerd Elm (s), Inger Hestvik (s), Rune Backlund (c), Monica Andersson (s) och Kenth Skärvik (fp).

Reservationer

1. Återbetalningspliktiga studiemedel m. m. (mom. 6)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 10 med "När riksdagen" och slutar på s. 11 med "och 2441." bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion 705 är en svensk medborgare myndig vid 18 år. Att då – av bl. a. besparingsskäl – föra en politik som innebär ett återvändande till en högre grad av föräldraberoende står i strid mot utvecklingen och leder oundvikligen till sociala problem och konflikter. Många medborgare i åldrarna 18–20 år är i dag beroende av att för sin utbildning eller arbete vara bosatta på andra orter än föräldrarnas hemort. Många kan heller inte av sociala och personliga skäl bo hemma. Föräldrahemmet kan inte erbjuda dem den miljö som svarar mot deras rimliga livsanspråk och behov. De olika generationernas synsätt och krav går inte ihop och de ungas behov av ett eget privatliv och egna personrelationer kan inte tillgodoses. Föräldrasituationen kan också vara sådan att hemmaboende är ekonomiskt och praktiskt omöjligt. Samhället måste därför stödja dessa ungdomar. Den medborgerliga myndighetsställningen måste vara utgångspunkten för att anpassa den sociala och ekonomiska grunden för ungdomars liv. Detta är givetvis en fråga om ett brett spektrum av åtgärder, vilka måste genomföras gradvis. Ett väsentligt steg vore dock att, såsom begärts i motion 705 återinföra rätt till studiemedel för 18–20-åringar, även när de utbildas i andra former än vid högskolorna. I första steget bör detta ske fr. o. m. hösten 1985 för dem som redan har ett självständigt boende. En sådan reform skulle betydligt underlätta många ungdomars situation och bidra till deras självständighet. Det skulle innebära att man bröt med många osunda former av personligt beroende och utvecklingshämmande begränsningar.

dels att utskottet under moment 6 bort hemställa

6. beträffande *återbetalningspliktiga studiemedel m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:705 och med avslag på motionerna 1984/85:1279 och 1984/85:2441 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Omedelbara förbättringar av studiemedlen och medelsanvisning till studiemedel m. m. (mom. 10 och 12)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 13 med "Utskottet delar" och slutar på s. 14 med "Studiemedel m. m." bort ha följande lydelse:

Av propositionen framgår att departementschefen har för avsikt att tillsätta en kommitté som skall se över studiemedelssystemets utformning. Enligt utskottets uppfattning bör arbetet i kommittén inriktas på ett nytt studiefinansieringssystem enligt en modell som närmare redovisas i reservation 6. I avvaktan på att ett nytt studiefinansieringssystem kan träda i kraft bör dock vissa förbättringar ske inom ramen för nuvarande system. Utskottet förordar därför en höjning av studiemedelsnivån till 148 % av basbeloppet fr. o. m. den 1 juli 1985. Denna höjning bör enligt utskottets mening finansieras genom medel från vuxenutbildningsavgiften.

dels att utskottet under momenten 10 och 12 bort hemställa

10. beträffande *omedelbara förbättringar av studiemedlen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2292 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1984/85:793 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:997 yrkande 2 antar följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade

Förslag till
Lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 13 och 24 §§ studiestödslagen (1973:349) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Reservanternas förslag*
4 kap.	
13 §	
Studiemedel utgår med *8,06* procent av basbeloppet för varje hel, sammanhängande tidsperiod för vilken den studerande har rätt till studiemedel. Tidsperioden skall omfatta för heltidsstuderande 15 och för deltidsstuderande 30 dagar.	Studiemedel utgår med *8,22* procent av basbeloppet för varje hel, sammanhängande tidsperiod för vilken den studerande har rätt till studiemedel. Tidsperioden skall omfatta för heltidsstudernade 15 och för deltidsstuderande 30 dagar.

Vad som sägs i första stycket gäller endast om ej annat följer av 14, 16, 17, 19, 22 eller 25 §.

24 §

I studiemedel ingår studiebidrag. Barntillägg utgår dock endast i form av återbetalningspliktiga studiemedel.

För varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar för heltids-	För varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar för heltids-

Nuvarande lydelse	*Reservanternas förslag*
studerande och om 30 dagar för deltidsstuderande utgör studiebidraget 121 kronor. Om studiemedlen för denna tidsperiod enligt 10, 13, 16, 17, 19 och 21–23 §§ utgår med lägre belopp än *8,06* procent av basbeloppet utgör studiebidraget dock endast så stor del av 121 kronor som svarar mot förhållandet mellan det belopp som utgår och *8,06* procent av basbeloppet.	studerande och om 30 dagar för deltidsstuderande utgör studiebidraget 121 kronor. Om studiemedlen för denna tidsperiod enligt 10, 13, 16, 17, 19 och 21–23 §§ utgår med lägre belopp än *8,22* procent av basbeloppet utgör studiebidraget dock endast så stor del av 121 kronor som svarar mot förhållandet mellan det belopp som utgår och *8,22* procent av basbeloppet.

Utgående studiemedel utgör i första hand studiebidrag. Återstoden utgör återbetalningspliktiga studiemedel.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

12. beträffande *medelsanvisning till studiemedel m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2434 yrkandena 1 och 2 och med anledning av propositionen och motionerna 1984/85:793 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:997 yrkande 3 *dels* godkänner att 90 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera delar av anslaget Studiemedel m. m., *dels* till *Studiemedel m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 4 548 100 000 kr.

3. Omedelbara förbättringar av studiemedlen och medelsanvisning till studiemedel m. m. (mom. 10 och 12)

Kenth Skårvik (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 13 med "Utskottet delar" och slutar på s. 14 med "Studiemedel m. m." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är studiemedlen till de högskolestuderande klart otillräckliga. Tillgängliga undersökningar visar att en studerande med fulla studiemedel har ett underskott med 1 000 kr. per månad, vilket måste täckas genom förvärvsarbete eller med andra lån. En höjning av studiemedlen till en nivå som skulle möjliggöra för de studerande att finansiera sina studier enbart med studiemedel är dock orealistisk i nuvarande statsfinansiella läge. Höjningen av studiemedlen måste därför även fortsättningsvis ske successivt, och utskottet förordar nu en höjning till 148 % av basbeloppet fr. o. m. den 1 juli 1985. Därutöver anser utskottet att en höjning av fribeloppsgränserna är nödvändig. En sådan höjning bör enligt utskottets mening göras med 20 % fr. o. m. den 1 juli 1985 och dessutom med de justeringar mellan kalenderhalvåren som i propositionen föreslås från den 1 juli 1986.

I motion 802 som behandlas av utbildningsutskottet har föreslagits besparingar inom vuxenutbildningen till ett sammanlagt belopp av 126 milj. kr. Som en konsekvens härav kan medelsbehovet till vuxenstudiestöd beräknas minska med 20 milj. kr. För att finansiera en del av de i motion 793 föreslagna förbättringarna av studiemedlen bör ett motsvarande belopp, 20 milj. kr., överföras till anslaget Studiemedel m. m. av medel som influtit från vuxenutbildningsavgiften.

dels att utskottet under momenten 10 och 12 bort hemställa

10. beträffande *omedelbara förbättringar av studiemedlen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:793 yrkande 1 i motsvarande del och med anledning av motionerna 1984/85:997 yrkande 2 och 1984/85:2292 yrkande 1 antar följande såsom *Reservantens förslag* betecknade

Förslag till
Lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 13, 16 och 24 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Reservantens förslag*
	4 kap.
	13 §
Studiemedel utgår med *8,06* procent av basbeloppet för varje hel, sammanhängande tidsperiod för vilken den studerande har rätt till studiemedel. Tidsperioden skall omfatta för heltidsstudernade 15 och för deltidsstuderande 30 dagar.	Studiemedel utgår med *8,22* procent av basbeloppet för varje hel, sammanhängande tidsperiod för vilken den studerande har rätt till studiemedel. Tidsperioden skall omfatta för heltidsstudernade 15 och för deltidsstuderande 30 dagar.
Vad som sägs i första stycket gäller endast om ej annat följer av 14, 16, 17, 19, 22 eller 25 §.	
	16 §[4]
För heltidsstuderande minskas det belopp som utgår enligt 13 § första stycket och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar med en artondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger nedan för skilda perioder angivna delar av basbeloppet, nämligen	För *en* heltidsstuderande minskas det belopp som utgår enligt 13 § första stycket och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar med en artondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger nedan för skilda perioder angivna delar av basbeloppet, nämligen

Nuvarande lydelse			*Reservantens förslag*			
Antal hela, sammanhängande tidsperioder om 15 dagar för vilka studiemedel skall utgå under kalenderhalvåret		*Del av basbeloppet*	*Antal hela, sammanhängande tidsperioder om 15 dagar för vilka studiemedel skall utgå under kalenderhalvåret*		*Del av basbeloppet januari–juni*	*Del av basbeloppet juli–december*
högst	2	*135* procent	högst	2	*155* procent	*155* procent
	3	*125* procent		3	*145* procent	*145* procent
	4	*110* procent		4	*130* procent	*130* procent
	5	*95* procent		5	*115* procent	*115* procent
	6	*85* procent		6	*105* procent	*105* procent
	7	*75* procent		7	*90* procent	*100* procent
	8	*65* procent		8	*80* procent	*90* procent
	9	*55* procent		9	*70* procent	*90* procent
lägst	10	*45* procent	lägst	10	*60* procent	*75* procent

24 §

I studiemedel ingår studiebidrag. Barntillägg utgår dock endast i form av återbetalningspliktiga studiemdel.

För varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar för heltidsstuderande och om 30 dagar för deltidsstuderande utgör studiebidraget 121 kronor. Om studiemedlen för denna tidsperiod enligt 10, 13, 16, 17, 19 och 21–23 §§ utgår med lägre belopp än *8,06* procent av basbeloppet utgör studiebidraget dock endast så stor del av 121 kronor som svarar mot förhållandet mellan det belopp som utgår och *8,06* procent av basbeloppet.

För varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar för heltidsstuderande och om 30 dagar för deltidsstuderande utgör studiebidraget 121 kronor. Om studiemedlen för denna tidsperiod enligt 10, 13, 16, 17, 19 och 21–23 §§ utgår med lägre belopp än *8,22* procent av basbeloppet utgör studiebidraget dock endast så stor del av 121 kronor som svarar mot förhållandet mellan det belopp som utgår och *8,22* procent av basbeloppet.

Utgående studiemedel utgör i första hand studiebidrag. Återstoden utgör återbetalningspliktiga studiemedel.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

12. beträffande *medelsanvisning till studiemedel m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:793 yrkande 1 i motsvarande del och med anledning av propositionen och motionerna 1984/85:997 yrkande 3 och 1984/85:2434 yrkandena 1 och 2 *dels* godkänner att 20 000 000 kr. av de medel som tillfaller

statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att delvis finansiera anslaget Studiemedel m. m. *dels* till *Studiemedel m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 4 566 100 000 kr.

4. Omedelbara förbättringar av studiemedlen och medelsanvisning till studiemedel m. m. (mom. 10 och 12)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 13 med "Utskottet delar" och slutar på s. 14 med "Studiemedel m. m." bort ha följande lydelse:

Ett flertal beräkningar visar att studiemedlens totalbelopp ligger på alltför låg nivå. En omedelbar höjning av totalbeloppet är därför nödvändig. I avvaktan på den aviserade övergripande översynen av det studiesociala systemet förordar utskottet en höjning av studiemedlens totalbelopp till 155 % av basbeloppet fr. o. m. den 1 juli 1985. Enligt utskottets mening är det vidare angeläget med omedelbara förändringar även beträffande andra delar inom studiemedelssystemet. Detta gäller bl. a. bidragsdelens andel av totalbeloppet, som i dag bara är 7,4 %. Den bör snarast återställas till 25 % av totalbeloppet. Vidare bör barntillägget göras om till ett bidrag. Även återbetalningsreglerna bör snarast ändras på så sätt att äktamakeprövningen avskaffas vid fastställande av avgiftsunderlaget. Regeringen bör därför framlägga förslag i enlighet med det anförda i så god tid att förslagen kan träda i kraft den 1 juli 1985.

dels att utskottet under momenten 10 och 12 bort hemställa

10. beträffande *omedelbara förbättringar av studiemedlen*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:997 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1984/85:793 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:2292 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. beträffande *medelsanvisning till studiemedel m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:997 yrkande 3 och med anledning av propositionen och motionerna 1984/85:793 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:2434 yrkande 1 samt med avslag på motion 1984/85:2434 yrkande 2 till *Studiemedel m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 4 758 000 000 kr.

5. Höjda fribeloppsgränser fr. o. m. den 1 juli 1986 (mom. 11)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Varken propositionens" och slutar med "motion 1734." bort ha följande lydelse:

Propositionens förslag om olika fribeloppsgränser för första resp. andra

kalenderhalvåret är enligt utskottets mening principiellt riktigt eftersom de studerandes inkomster är ojämnt fördelade över året. De av regeringen föreslagna inkomstgränserna är emellertid för låga med hänsyn till att många studerande är tvingade att arbeta kontinuerligt under studietiden eftersom studiemedlen är otillräckliga. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet de i motion 1734 föreslagna höjda fribeloppsgränserna. Förslaget bör träda i kraft den 1 juli 1986.

dels att utskottet under moment 11 bort hemställa

11. beträffande *höjda fribeloppsgränser fr. o. m. den 1 juli 1986*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1734 yrkande 1 och med anledning av propositionen samt med avslag på motion 1984/85:1734 yrkande 2 antar följande såsom *Reservantens förslag* betecknade lydelse av 4 kap. 16 § studiestödslagen (1973:349):

Regeringens förslag

16 §

För en heltidsstuderande minskas det belopp som utgår enligt 13 § första stycket och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar med en artondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger nedan för skilda perioder angivna delar av basbeloppet, nämligen

Antal hela, sammanhängande tidsperioder om 15 dagar för vilka studiemedel skall utgå under kalenderhalvåret		*Del av basbeloppet januari–juni*	*juli–december*
högst	2	135 procent	135 procent
	3	125 procent	125 procent
	4	110 procent	110 procent
	5	95 procent	95 procent
	6	85 procent	85 procent
	7	*75* procent	*75* procent
	8	*65* procent	*65* procent
	9	*55* procent	*55* procent
lägst	10	*45* procent	*45* procent

Reservantens förslag

För en heltidsstuderande minskas det belopp som utgår enligt 13 § första stycket och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar med en artondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger nedan för skilda perioder angivna delar av basbeloppet, nämligen

Antal hela, sammanhängande tidsperioder om 15 dagar för vilka studiemedel skall utgå under kalenderhalvåret		*Del av basbeloppet januari–juni*	*juli–december*
högst	2	135 procent	135 procent
	3	125 procent	125 procent
	4	110 procent	110 procent
	5	95 procent	95 procent
	6	85 procent	85 procent
	7	*90* procent	*110* procent
	8	*90* procent	*110* procent
	9	*90* procent	*110* procent
lägst	10	*90* procent	*110* procent

6. Inriktningen av den aviserade studiesociala utredningen (mom. 13)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Såsom framgår" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening fungerar nuvarande studiemedelssystem allt sämre, och en genomgripande förändring av studiefinansieringssystemet måste därför ske. Utgångspunkterna för ett nytt system bör enligt utskottet vara följande. Utbildning måste ses som en investering i framtiden för såväl den enskilde som samhället. Systemet skall stimulera till eftergymnasial utbildning och främja en allsidig rekrytering till sådan utbildning. Vidare måste de studerandes studieskulder begränsas. Systemet bör också vara enkelt och lättadministrerat. Vad gäller barnstöd och bostadsstöd bör dessa inordnas i samhällets ordinarie bidragssystem. Dessa utgångspunkter skulle kunna uppnås i ett studiefinansieringssystem som konstrueras på sätt som föreslagits i motion 2292. Mot denna bakgrund anser utskottet att den i propositionen aviserade studiesociala utredningen bör få i uppdrag att utarbeta ett nytt studiefinansieringssystem enligt följande modell. Bidragsdelen i nuvarande system bör omvandlas till en studerandelön som bör utgå med cirka ett halvt basbelopp per år. Ett nytt studielånesystem bör upprättas utanför statsbudgeten i samarbete med landets banker/kreditinstitut, och systemet bör förses med statlig garanti. Vidare bör de återbetalningspliktiga barntilläggen ersättas med centerpartiets förslag till vårdnadsersättning (24 000 kr./år), och slutligen skall bostadsbidrag kunna utgå till studerande med barn på samma villkor som för övriga barnfamiljer.

Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motion 1984/85:2292 yrkande 2 och avstyrker bifall till motionerna 1984/85:793 yrkande 2, 1984/85:994 och 1984/85:2819.

dels att utskottet under moment 13 bort hemställa

13. beträffande *inriktningen av den aviserade studiesociala utredningen* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2292 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1984/85:793 yrkande 2, 1984/85:994 och 1984/85:2819 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Inriktningen av den aviserade studiesociala utredningen (mom. 13)

Kenth Skårvik (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Såsom framgår" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet noterar med tillfredsställelse att departementschefen aviserar en översyn av hela studiemedelssystemet. Även om det statsfinansiella läget givetvis begränsar reformmöjligheterna bör det enligt utskottets mening

finnas utrymme för vissa förbättringar. Exempelvis finns det enligt utskottet anledning anta att en höjning av totalbeloppet skulle leda till effektivare studier genom att de studerande i mindre utsträckning skulle behöva arbeta under studietiden. En viktig uppgift för den aviserade utredningen är därför att studera sambandet mellan studietidens längd och de totala studiemedlen. Vidare anser utskottet att återbetalningsreglerna bör reformeras på så sätt att den nuvarande äktamakeprövningen vid beräkningen av återbetalningspliktigt belopp bör avvecklas. Utredningen bör därför få i uppdrag att presentera en plan för en sådan avveckling. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 13 bort hemställa

13. beträffande *inriktningen av den aviserade studiesociala utredningen* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:793 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1984/85:994, 1984/85:2292 yrkande 2 och 1984/85:2819 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Inriktningen av den aviserade studiesociala utredningen (mom. 13)

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Siri Häggmark och Barbro Nilsson i Visby (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Såsom framgår" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Den aviserade studiesociala utredningen bör, enligt utskottets mening, arbeta obunden av nuvarande konstruktion av studiemedelssystemet. I några viktiga avseenden har erfarenheten visat så stora brister i nuvarande regelsystem att riktlinjer för reformarbetet kan och bör anges redan nu. Starka skäl talar, som framhålls i motion 2819, för en höjning av studiemedlens totalbelopp. Att i nuvarande ekonomiska läge genomföra en sådan höjning på bekostnad av andra grupper i samhället är svårt. Utredningen bör därför bl. a. förutsättningslöst pröva bidragsdelens roll i systemet. Den ständigt svällande lånehanteringen bör lyftas ut ur statsbudgeten och ersättas med ett statsgaranterat studielånesystem i samarbete med landets banker och andra kreditinstitut. Den nuvarande inkomstprövningen av rätten till studiemedel innebär stora olägenheter och orättvisor för många studerande. I motion 856 påpekas t. ex. hur reglerna för värdering av förmögenhet i jordbruk eller rörelse kan ställa vissa studerande helt utan studiemedel utan att den bundna förmögenheten öppnar någon annan möjlighet att finansiera studierna. Utredningen bör pröva möjligheterna att helt avskaffa fribeloppsreglerna. Ett nytt studiemedelssystem bör vidare bygga på generella regler och inte differentieras med hänsyn till t. ex. bostadsort eller ålder. Det nuvarande studiemedelssystemet är så ogynnsamt för många studerande och samtidigt, bl. a. genom att det ställer stora krav på finansiering över statsbudgeten, samhällsekonomiskt så betungande att en genomgripande

reform är både angelägen och brådskande. Utredningen bör därför arbeta med största möjliga skyndsamhet.

dels att utskottet under moment 13 bort hemställa

13. beträffande *inriktningen av den aviserade studiesociala utredningen* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2819 och med avslag på motionerna 1984/85:793 yrkande 2, 1984/85:994 och 1984/85:2292 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Översyn av reglerna om återbetalning av studiemedel m. m. (mom. 15)

Margo Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Den aviserade" och slutar med "riksdagens sida." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det angeläget att på sikt förändra reglerna för återbetalning av studiemedel. En sådan förändring bör innebära att halv återbetalningsskyldighet inträder när avgiftsunderlaget uppgår till fyra basbelopp och full återbetalningsskyldighet först vid fem basbelopp. Dessutom bör skulden avskrivas de år den återbetalningspliktiges inkomster inte når upp till angivna gränser. Utskottet anser att den aviserade studiesociala utredningen bör se över återbetalningsreglerna i nu angivet syfte. Vidare bör utredningen se över formerna för stöd till studerande med barn i syfte att tillskapa ett barntillägg utanför själva studiestödssystemet. Det anförda bör ges regeringen till känna

dels att utskottet under moment 15 bort hemställa

15. beträffande *översyn av reglerna om återbetalning av studiemedel m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:997 yrkandena 1 b och c, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Översyn av studiemedlen ur skatte-, bidrags- och socialförsäkringssynpunkt (mom. 17)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Den aviserade" och slutar med "vara tillgodosedd." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan i reservation 6 angivit den inriktning som den aviserade studiesociala utredningen bör ha. Vad utskottet därvid anfört innebär att motion 2314 i nu behandlad del blir tillgodosedd. Vad gäller den i motion 2433 begärda översynen delar utskottet motionärernas uppfattning. Utskottet anser således att den aviserade utredningen bör se över studiemedelssystemet ur såväl skatte-, bidrags- som socialförsäkringssynpunkt.

dels att utskottet under moment 17 bort hemställa

17. beträffande *översyn av studiemedlen ur skatte-, bidrags- och socialförsäkringssynpunkt*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2433 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Viss försöksverksamhet med utvidgad rätt till studiemedel för studier utomlands (mom. 18)

Kenth Skårvik (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Såsom ovan redovisats har CSN i en särskild skrivelse till regeringen föreslagit att en liberalisering av reglerna för erhållande av studiemedel för studier utomlands införs på försök och att en utvärdering görs efter tre år. Utskottet anser det väsentligt att – som ett led i internationaliseringsarbetet – förbättra möjligheterna att bedriva högre studier utomlands. En liberalisering av reglerna kan dock tänkas medföra vissa problem. Med hänsyn härtill är det enligt utskottets mening lämpligt med en försöksverksamhet i enlighet med de riktlinjer CSN presenterat. Utskottet tillstyrker således förslaget i motion 793 om att CSN och UHÄ bör få i uppdrag att lägga fram förslag till en försöksverksamhet enligt de riktlinjer som presenterats. Givetvis bör förslaget även belysa kostnaderna för en sådan försöksverksamhet.

dels att utskottet under moment 18 bort hemställa

18. beträffande *viss försöksverksamhet med utvidgad rätt till studiemedel för studier utomlands*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:793 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Tim- och dagstudiestödets nivå och medelsanvisningen till vuxenstudiestöd m. m. (mom. 19 och 20)

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Siri Häggmark och Barbro Nilsson i Visby (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 18 med "Utskottet vill" och slutar på s. 19 med "och 6 – 9." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det nödvändigt att genomföra besparingar även inom vuxenstudiestödsområdet. Förslaget i motion 2823 innebär att ytterligare 151,2 milj. kr. av vuxenutbildningsavgiftsmedlen kan tillföras anslaget C 4. Bidrag till studieförbunden och i motsvarande mån avlasta statsbudgeten. Återstående utrymme för vuxenstudiestöd bör fördelas på 14 200 särskilda vuxenstudiestöd, 13 000 dagstudiestöd och 15 000 timstudiestöd. Inkomstbidraget och internatbidraget inom dagstudiestöden bör utgå med 192 kr. per

dag resp. 200 kr. per dygn och timstudiestödet med 32 kr. per timme. För uppsökande verksamhet på arbetsplatser samt för planering m. m. av uppsökande verksamhet och utbildning av fackliga studieorganisatörer bör anvisas tillhopa 7 milj. kr. med hänsyn till att dessa ändamål under senare år har åtnjutit ett betydande stöd. De uppdämda behov av kontakt och påverkan som kan ha förelegat bör därför i inte ringa utsträckning nu vara tillgodosedda.

dels att utskottet under momenten 19 och 20 bort hemställa

19. beträffande *tim- och dagstudiestödets nivå*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2823 yrkandena 2, 4 och 5 och med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:1744 i motsvarande del och 1984/85:2434 yrkande 5 i motsvarande del antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349) i vad lagförslaget inte berörts under moment 11 ovan och med den ändring att 5 kap. 5 § och 6 kap. 7 § erhåller följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*
5 kap. 5 §	
Timstudiestöd utgör *40* kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.	Timstudiestöd utgör *32* kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.
6 kap. 7 §	
Inkomstbidrag utgör *240* kronor för varje dygn.	Inkomstbidrag utgör *192* kronor för varje dygn.
Internatbidrag utgör 200 kronor för varje dygn.	Internatbidrag utgör 200 kronor för varje dygn.

20. beträffande *medelsanvisningen till vuxenstudiestöd m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2823 yrkandena 1, 3 och 6 – 9 och med anledning av propositionen samt med avslag på motionerna 1984/85:803, 1984/85:1744 i motsvarande del och 1984/85:2434 yrkandena 3, 4 och 5, sistnämnda yrkande i motsvarande del *dels* godkänner att 547 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m., *dels* till *Vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 547 000 000 kr.

13. Tim- och dagstudiestödets nivå och medelsanvisning till vuxenstudiestöd m. m. (mom. 19 och 20).

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Förslaget i" och slutar med "177 milj. kr.", *dels* att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Beträffande nivån" och slutar med "och 6–9." bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till att utskottet har tillstyrkt en höjning av studiemedlens totalbelopp och därvid ansett att denna höjning skall finansieras med vuxenutbildningsmedel tillstyrker utskottet förslaget i motion 2434 om att anslaget till vuxenstudiestöd skall minskas i motsvarande mån, dvs. med 90 milj. kr. För att åstadkomma erforderlig besparing inom vuxenstudiestödet bör nivån på tim- och dagstudiestödet bibehållas oförändrad och vidare bör antalet sådana stöd minskas. Dessutom bör enligt utskottets mening den uppsökande verksamheten och planeringen minskas. Vad utskottet anfört om antalet tim- och dagstudiestöd samt den uppsökande verksamheten och planeringen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under momenten 19 och 20 bort hemställa

19. beträffande *tim- och dagstudiestödets nivå*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2434 yrkande 5 i motsvarande del och med anledning av propositionen samt med avslag på motionerna 1984/85:1744 i motsvarande del och 1984/85:2823 yrkandena 2, 4 och 5 *dels* avslår propositionens förslag till ändring av 5 kap. 5 §, 6 kap. 7 och 11 §§ studiestödslagen (1973:349), *dels* antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349) i övriga delar och i vad lagförslaget inte berörts under moment 11 ovan.
20. beträffande *medelsanvisning till vuxenstudiestöd m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2434 yrkandena 3, 4 och 5, sistnämnda yrkande i motsvarande del och med anledning av propositionen samt med avslag på motionerna 1984/85:803, 1984/85:1744 i motsvarande del och 1984/85:2823 yrkandena 1, 3 och 6–9. *dels* godkänner att 608 200 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m., *dels* till *Vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 608 200 000 kr., *dels ock* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om minskat antal tim- och dagstudiestöd samt om begränsning av uppsökande verksamhet och planering.

14. Medelsanvisning till vuxenstudiestöd m. m. (mom. 20)

Kenth Skårvik (fp) anser – med hänvisning till vad som anförts i reservation 3 – att utskottet under moment 20 bort hemställa

20. beträffande *medelsanvisning till vuxenstudiestöd m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:803 och med anledning av propositionen i motsvarande del och motion 1984/85:2434 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1984/85:1744 i motsvarande del, 1984/85:2434 yrkandena 4 och 5, sistnämnda yrkande i motsvarande del och 1984/85:2823 yrkandena 1, 3 och 6–9, *dels* godkänner att 678 200 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera anslaget Vuxenstudiestöd m. m., *dels* till *Vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 678 200 000 kr.

15. En utvidgning av det särskilda vuxenstudiestödet (mom. 21)

Margo Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Det finansiella" och slutar med "behandlad del." bort ha följande lydelse:

Såsom påpekats i motion 997 har undersökningar visat att särskilt äldre, tidigare yrkesverksamma, studerande känner av studiemedlens otillräcklighet. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning om att en utvidgning av det särskilda vuxenstudiestödet även till högskolestuderande bör övervägas, eftersom detta stöd tar hänsyn till den studerandes levnadsnivå som yrkesverksam. Således anser utskottet att en översyn av det särskilda vuxenstudiestödet i nu angivet syfte bör göras.

dels att utskottet under moment 21 bort hemställa

21. beträffande *en utvidgning av det särskilda vuxenstudiestödet* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:997 yrkande 1 a som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

16. Vissa effekter av det differentierade vuxenstudiestödet (mom. 22)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "vara tillgodosedd." bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion 2314 har det differentierade vuxenstudiestödet försämrat möjligheterna för hemarbetande kvinnor att delta i vuxenutbildning. Enligt utskottets mening bör regeringen i kommande utredningsarbete beakta de negativa konsekvenser som det differentierade stödet innebär för hemarbetande kvinnor.

dels att utskottet under moment 22 bort hemställa

22. beträffande *vissa effekter av det differentierade vuxenstudiestödet* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2314 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Timersättning vid grundvux (mom. 28)

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Siri Häggmark och Barbro Nilsson i Visby (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande delar." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan i reservation 12 föreslagit att timstudiestödet skall utgå med 32 kr. i timmen. I överensstämmelse härmed bör även den högre timersättningen vid grundvux bestämmas till 32 kr. i timmen. Härigenom kan anslaget minskas med 10,5 milj. kr. och motsvarande medel i besparingssyfte tillföras anslaget C 4. Bidrag till studieförbunden i enlighet med vad som anförts i reservation 12.

dels att utskottet under moment 28 bort hemställa

28. beträffande *timersättning vid grundvux*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2823 yrkandena 10–12 och med anledning av propositionen *dels* godkänner att 37 300 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1985/86 används för att finansiera delar av anslaget Timersättning vid grundvux, *dels* till *Timersättning vid grundvux* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag om 72 700 000 kr.

Bilaga

Förslag till

Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 7 §, 4 kap. 8, 16 och 21 §§, 5 kap. 5 och 7 §§, 6 kap. 7, 9, 10 och 11 §§, 7 kap. 7 c § och 9 kap. 2 b § studiestödslagen (1973: 349)[1] samt punkt 6 i övergångsbestämmelserna till lagen skall ha nedanangivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
7 §[2]	
Inackorderingstillägg utgår med *440* kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. *Tillägget omfattar dessutom hemreseersättning enligt de* närmare *bestämmelser som* meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.	Inackorderingstillägg utgår med *lägst 550 och högst 1 300* kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. Närmare *föreskrifter om inackorderingstillägg* meddelas av regeringen eller *den* myndighet som regeringen utser.
4 kap.	
8 §[3]	
Har studerande för studier *vid läroanstalt eller utbildningslinje som omfattas av förordnande enligt 1 § uppburit* studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. *för* sammanlagt minst sex år, utgår studiemedel för ytterligare studier *vid sådan läroanstalt eller utbildningslinje* endast om särskilda skäl *föreligger*.	Har *en* studerande för *sådana* studier *som avses i 1 § erhållit* studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. *under* sammanlagt minst sex år, utgår studiemedel för ytterligare *sådana* studier endast om *det finns* särskilda skäl.
	Har en studerande för sådana studier som avses i 2 § erhållit studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. under sammanlagt minst fem år, utgår studiemedel för ytterligare sådana studier endast om det finns särskilda skäl.

[1] Lagen omtryckt 1981: 579.
[2] Senaste lydelse 1984: 313.
[3] Senaste lydelse 1982: 266.

Nuvarande lydelse

16 §[4]

För heltidsstuderande minskas det belopp som utgår enligt 13 § första stycket och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar med en artondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger nedan för skilda perioder angivna delar av basbeloppet, nämligen

Antal hela, sammanhängande tidsperioder om 15 dagar för vilka studiemedel skall utgå under kalenderhalvåret		*Del av basbeloppet*
högst	2	*135 procent*
	3	*125 procent*
	4	*110 procent*
	5	*95 procent*
	6	*85 procent*
	7	*75 procent*
	8	*65 procent*
	9	*55 procent*
lägst	10	*45 procent*

21 §

Som den studerandes inkomst under kalenderhalvåret enligt 16 och 19 §§ räknas den inkomst som han kan antagas komma att åtnjuta under kalenderhalvåret. Värdet av naturaförmåner fastställs av regeringen. *Doktorandstipendium*, statligt eller statskommunalt bostadsbidrag, allmänt barnbidrag och annat studiestöd enligt denna lag än timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag räknas *icke* som inkomst.

Föreslagen lydelse

16 §[4]

För *en* heltidsstuderande minskas det belopp som utgår enligt 13 § första stycket och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar med en artondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger nedan för skilda perioder angivna delar av basbeloppet, nämligen

Antal hela, sammanhängande tidsperioder om 15 dagar för vilka studiemedel skall utgå under kalenderhalvåret		*Del av basbeloppet januari–juni*	*juli–december*
högst	2	*135 procent*	*135 procent*
	3	*125 procent*	*125 procent*
	4	*110 procent*	*110 procent*
	5	*95 procent*	*95 procent*
	6	*85 procent*	*85 procent*
	7	*70 procent*	*80 procent*
	8	*60 procent*	*70 procent*
	9	*50 procent*	*70 procent*
lägst	10	*40 procent*	*55 procent*

Som den studerandes inkomst under kalenderhalvåret enligt 16 och 19 §§ räknas den inkomst som han kan antagas komma att åtnjuta under kalenderhalvåret. Värdet av naturaförmåner fastställs av regeringen. Statligt eller statskommunalt bostadsbidrag, allmänt barnbidrag och annat studiestöd enligt denna lag än timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag räknas *inte* som inkomst.

Med förmögenhet förstås i 17 och 19 §§ skattepliktig förmögenhet enligt lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt.

[4] Senaste lydelse 1983: 272.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

5 kap.

5 §[5]

Timstudiestöd utgör *38* kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.	Timstudiestöd utgör *40* kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.

7 §[6]

Timstudiestöd får inom ett län under samma budgetår utgå med sammanlagt högst det belopp som följer av bestämmelser som regeringen meddelar.	
Det belopp som står till förfogande för timstudiestöd inom ett län *utgår* till	Timstudiestöd inom ett län *får utgå* till

1. arbetstagare som utför sitt arbete huvudsakligen inom länet och för vilken facklig organisation har ansökt om timstudiestöd,

2. arbetstagare som på grund av resor i sin anställning eller annan omständighet ej utför sitt arbete inom huvudsakligen ett län men för vilken facklig organisation, som har sin postadress i länet, har ansökt om timstudiestöd,

3. arbetstagare som själv har ansökt om timstudiestöd och som är bosatt i länet, när han ger in ansökan om sådant stöd.

6 kap.

7 §[7]

Inkomstbidrag utgör *228* kronor för varje dygn.	Inkomstbidrag utgör *240* kronor för varje dygn.
Internatbidrag utgör *190* kronor för varje dygn.	Internatbidrag utgör *200* kronor för varje dygn.

9 §[8]

Dagstudiestöd får inom ett län under samma budgetår utgå med sammanlagt högst det belopp som följer av bestämmelser som regeringen meddelar.	
Det belopp som står till förfogande för dagstudiestöd inom ett län *utgår* till	Dagstudiestöd inom ett län *får utgå* till

1. arbetstagare som utför sitt arbete huvudsakligen inom länet och för vilken facklig organisation ansökt om dagstudiestöd,

[5] Senaste lydelse 1984: 122.
[6] Senaste lydelse 1983: 272.
[7] Senaste lydelse 1984: 122.
[8] Senaste lydelse 1984: 122.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

2. arbetstagare som på grund av resor i sin anställning eller annan omständighet ej utför sitt arbete inom huvudsakligen ett län men för vilken facklig organisation som har sin postadress i länet, har ansökt om dagstudiestödet,

3. studerande som själv har ansökt om dagstudiestöd och som är bosatt i länet, när han ger in ansökan om sådant stöd.

Vuxenutbildningsnämnden får bestämma att viss del av det belopp som står till förfogande för dagstudiestöd inom ett län skall förbehållas studerande som inte är arbetstagare.

10 §[9]

Vid beviljande av dagstudiestöd till arbetstagare ges företräde åt studerande med särskilt svåra arbetsförhållanden. Därefter ges företräde åt studerande med kort tidigare utbildning framför studerande med längre utbildning.

Vid beviljande av internatbidrag till studerande som inte är arbetstagare ges företräde åt studerande med kort tidigare utbildning framför studerande med längre utbildning. Därefter ges företräde åt studerande som har särskilt svåra studiehinder på grund av att han bor i glesbygd, arbetar i hemmet eller är handikappad.

Kan de studerande inte skiljas åt enligt första och andra styckena skall dagstudiestöd beviljas den som med hänsyn till familjesituation, ekonomiska förhållanden och andra omständigheter av vikt bedöms bäst behöva dagstudiestöd.

Bestämmelser om vad som vid tillämpning av andra stycket skall anses vara glesbygd och om vad som skall anses utgöra handikapp meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

Om det är nödvändigt att en handikappad studerande som beviljats dagstudiestöd åtföljs av ledsagare, lämnas dagstudiestöd även till ledsagaren utan hinder av bestämmelserna om företräde i första-tredje styckena.

11 §[10]

Har internatbidrag beviljats facklig organisation för fördelning mellan vissa arbetstagare gäller följande utan hinder av vad som eljest föreskrivs i detta kapitel.

1. Bidraget får utgå till den fackliga organisationen i stället för till den studerande.

2. Bidraget skall motsvara den faktiska kostnaden för resor, kost och logi för den studerande.

[9] Senaste lydelse 1984: 122.
[10] Senaste lydelse 1984: 122.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3. För varje kurs får bidragen dock aldrig beräknas till högre belopp än som motsvarar *190* kronor i genomsnitt för varje dygn och varje studerande som har rätt till bidraget.	3. För varje kurs får bidragen dock aldrig beräknas till högre belopp än som motsvarar *200* kronor i genomsnitt för varje dygn och varje studerande som har rätt till bidraget.

7 kap.

7c §[11]

Om en studerande, som avses i 7 § första stycket, har vårdnaden om barn som inte har fyllt 16 år eller som har fyllt 16 år och går i grundskola eller motsvarande skolform förhöjs vuxenstudiebidraget med barntillägg.

Barntillägget utgår för varje barn med 1,39 procent av basbeloppet för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar för heltidsstuderande och 30 dagar för deltidsstuderande. Motsvarande gäller om den studerande är skyldig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utge underhållsbidrag till barn som inte har fyllt 16 år eller som har fyllt 16 år och går i grundskola eller motsvarande skolform.

För en tidsperiod som omfattar mindre än 15 dagar för heltidsstuderande och mindre än 30 dagar för deltidsstuderande utgår barntillägg för varje barn och kalenderdag med 0,09 procent av basbeloppet för heltidsstuderande och med 0,045 procent av basbeloppet för deltidsstuderande.

Även om båda föräldrarna enligt första stycket har rätt till barntillägg, utgår endast ett barntillägg. Detta betalas ut till fadern, eller, om föräldrarna är ense om det, till modern. Är en av föräldrarna skyldig att utge underhållsbidrag som avses i första stycket, betalas dock tillägget alltid ut till denne. Om det finns synnerliga skäl, får barntillägg utgå till var och en av föräldrarna.

9 kap.

2b §[12]

Till studerande som tidigare har uppburit studiestöd utgår nytt sådant stöd endast om

1. debiterad studiemedelsavgift, som förfallit till betalning före det kalenderår som de nya studiemedlen avser, i sin helhet erlagts eller beslut fattats enligt 8 kap. 39, 40 eller 44–49 §§ att avgift inte skall utgå,

[11] Senaste lydelse 1984: 122.
[12] Senaste lydelse 1984: 122.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2. återkrav av återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap., studiemedel enligt 4 kap. eller särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap., som avser högst ett kalenderhalvår, *som har återkrävts med stöd av 2 §* kvarstår oreglerat.	2. återkrav *med stöd av 2 §* av återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap., studiemedel enligt 4 kap. eller särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. *har reglerats av den studerande så att återkrav*, som avser högst ett kalenderhalvår, kvarstår oreglerat.

Om synnerliga skäl föreligger får studiestöd dock beviljas utan hinder av vad som anges i första stycket.

6.[13] För studielån som har beviljats enligt studiehjälpsreglementet (1964:402) gäller bestämmelserna i 22 §, 23 § andra och tredje styckena samt 24 § studiehjälpsreglementet fortfarande, allt i den mån annat inte följer av andra–*sjunde* styckena. För återbetalning av sådant studielån enligt studiehjälpsreglementet för vilket låntagaren har begärt att studielånet skall få återbetalas enligt lagen (1982:271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån gäller dock enbart vad som följer av bestämmelserna i den lagen.	6.[13] För studielån som har beviljats enligt studiehjälpsreglementet (1964:402) gäller bestämmelserna i 22 §, 23 § andra och tredje styckena samt 24 § studiehjälpsreglementet fortfarande, allt i den mån annat inte följer av andra–*åttonde* styckena. För återbetalning av sådant studielån enligt studiehjälpsreglementet för vilket låntagaren har begärt att studielånet skall få återbetalas enligt lagen (1982:271) om ändrade återbetalningsvillkor för vissa äldre studielån gäller dock enbart vad som följer av bestämmelserna i den lagen.
	Låntagaren aviseras ränta, amortering och ränteannuitet. För aviseringen utgår aviseringsavgift med belopp som regeringen bestämmer.

Om låntagaren inte betalar ränta, amortering eller ränteannuitet inom föreskriven tid, skall påminnelse om detta sändas till låntagaren. För påminnelsen utgår påminnelseavgift med belopp som regeringen bestämmer.

Om amorteringsplanen ändras och amorteringstiden därför utsträcks, får amorteringstiden dock förlängas längst till och med det år då låntagaren fyller 65 år. En låntagare är inte skyldig att betala ränta, amortering eller ränteannuitet som förfaller till betalning efter det att låntagaren har fyllt 65 år.

Om en låntagare åberopar tillfälliga svårigheter som skäl för att han inte kan fullgöra sin betalningsskyldighet enligt amorteringsplanen, får centrala studiestödsnämnden besluta om anstånd med erläggande av ränta, amortering och ränteannuitet. Sådant beslut får avse anstånd under högst sex månader.

Den, som under ett eller flera år har uppburit eller uppbär vårdbidrag enligt 9 kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring eller motsvarande och på grund av vården av handikappat barn inte kan förvärvsarbeta, får

[13] Senaste lydelse 1983:272

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
befrias från betalningsskyldighet såvitt avser ett belopp som motsvarar summan av amortering, ränteannuitet och årsränta för samma år.	
Föreligger synnerliga skäl får låntagaren befrias från honom åvilande betalningsskyldighet även i annat fall än som avses i *femte* stycket eller 24 § andra stycket studiehjälpsreglementet (1964: 402).	Föreligger synnerliga skäl får låntagaren befrias från honom åvilande betalningsskyldighet även i annat fall än som avses i *sjätte* stycket eller 24 § andra stycket studiehjälpsreglementet (1964: 402).

En fordran skall avskrivas om indrivningen skulle vålla mer arbete eller större kostnad än vad som är skäligt och indrivningen inte är påkallad från allmän synpunkt.

Vid frivillig slutreglering av studielån under perioden den 1 juli–den 31 december 1983 avskrivs tio procent av kapitalskulden, dock minst 200 kronor. Understiger kapitalskulden 200 kronor avskrivs i stället återstående kapitalskuld.

Denna lag träder i kraft, såvitt avser 4 kap. 16 §, den 1 juli 1986, och i övrigt den 1 juli 1985.

minab/gotab Stockholm 1985 82340